

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO
TEISĖS FAKULTETO
BAUDŽIAMOSIOS TEISĖS IR KRIMINOLOGIJOS KATEDRA

MARIUS STANIULIS
TEISĖ IR VALDYMAS (programos kodas 621M90022)

**NUSIKALSTAMU BŪDU ĮGYTŲ PINIGŲ AR TURTO LEGALIZAVIMO
PREVENCIJA LIETUVOJE, LATVIJOJE IR ESTIJOJE**

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovas –
lekt. dr. Arūnas Paukštė

Vilnius, 2011

TURINYS

ĮVADAS.....	3
1. TEORINIAI NUSIKALSTAMU BŪDU ĮGYTO TURTO LEGALIZAVIMO PREVENCIJOS ASPEKTAI.....	8
1.1. Pinigų plovimo ir pinigų plovimo prevencijos sampratos.....	8
1.2. Nusikalstamu būdu įgyto turto legalizavimo stadijos ir būdai.....	16
2. NUSIKALSTAMU BŪDU ĮGYTO TURTO LEGALIZAVIMO PREVENCIJOS SISTEMŲ LIETUVOJE, LATVIJOJE IR ESTIJOJE LYGINAMOJI ANALIZĖ.....	21
2.1. Nusikalstamu būdu įgyto turto legalizavimo prevencijos teisinio reglamentavimo Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje lyginamoji analizė.....	21
2.2. Nusikalstamu būdu įgyto turto legalizavimo institucinės sistemos Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje lyginamoji analizė.....	33
3. PINIGŲ PLOVIMO PREVENCIJOS PRIEMONIŲ EFEKTYVUMO DIDINIMAS LIETUVOJE, LATVIJOJE IR ESTIJOJE.....	37
3.1. Tyrimo metodika ir organizavimas.....	37
3.2. Tyrimo rezultatai ir jų analizė.....	38
IŠVADOS.....	51
REKOMENDACIJOS IR PASIŪLYMAI.....	54
LITERATŪROS SĄRAŠAS.....	55
SANTRAUKA.....	60
SUMMARY.....	61
PRIEDAI.....	62

IVADAS

Temos aktualumas. Pinigų plovimo paplitimui yra labai svarbi valstybės ar regiono geografinė padėtis, Lietuva, Latvija ir Estija (toliau – Baltijos šalys) pasauliniame kontekste dažniausiai priskiriamos vienam regionui. Baltijos šalių ekonominiai santykiai yra glaudžiai susiję, vyksta prekių ir pinigų importo, eksporto operacijos, perkamas ir parduodamas turtas, kuriamos bendros kompanijos, vykstama į kaimynines šalis atlikti pinigų išgryninimo operacijos, taip pat atliekamos pridėtinės vertės mokesčio sugražinimo ir kitos piniginės operacijos.

Vykstant glaudžiam Baltijos šalių ekonominiam bendradarbiavimui, laisvam prekių, paslaugų ir kapitalo judėjimui, taip pat kyla pavojus, kad prisidengiant teisėtomis pinigėmis operacijomis, bus legalizuojamas nusikalstamu būdu įgytas turtas.

Baltijos šalyse kiekvienais metais didėja nusikalstamumas pinigų plovimo srityje, taip pat pinigų plovimo prevenciją koordinuojančios institucijos gauna vis daugiau pranešimų iš finansų įstaigų ir kitų subjektų apie įtartinas, neįprastas pinigines operacijas ir sandorius, kurie gali būti susiję su nusikalstamu būdu įgyto turto legalizavimu.

1 lentelė

Pinigų plovimo bylų, įtartinų ir neįprastų piniginių operacijų skaičius Baltijos šalyse

Šalis	<i>Pinigų plovimo bylos</i>					<i>Įtartinos ir neįprastos piniginės operacijos</i>				
	2005 m.	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.	2005 m.	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.
Lietuva ¹	8	23	7	11	14	69	153	148	191	213
Latvija ²	76	15	28	73	39 (per 9 mėn.)	16 234	13 934	21 137	26 437	21 002 (per 9 mėn.)
Estija ³	15	19	16	46	55 (per 9 mėn.)	1 697	2 601	5 272	5 846	6 263 ⁴

Apibendrinus 1 lentelėje pateiktus duomenis galima teigti, kad 2009 m. Baltijos šalyse buvo gauta daugiau pranešimų iš finansų įstaigų ir kitų subjektų apie įtartinas, neįprastas pinigines

¹ Lithuania Progress report, 2010//

[http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/moneyval/Evaluations/Progress%20reports%20y/MONEYVAL\(2010\)2_ProgRep2_LIT_en.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/moneyval/Evaluations/Progress%20reports%20y/MONEYVAL(2010)2_ProgRep2_LIT_en.pdf). P.82-88; prisijungimo laikas: 2011-01-19. P. 82-84.

² Latvia Progress report, 2009//

[http://www.coe.int/tf/dghl/monitoring/moneyval/Evaluations/Progress%20reports%20y/MONEYVAL\(2009\)39-ProgRep2LAT_en.pdf](http://www.coe.int/tf/dghl/monitoring/moneyval/Evaluations/Progress%20reports%20y/MONEYVAL(2009)39-ProgRep2LAT_en.pdf). P.67-72; prisijungimo laikas: 2011-01-19. P. 67-68.

³ Estonia Progress report, 2009//

[http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/moneyval/Evaluations/progress%20reports/MONEYVAL\(2009\)37ProgRep_EST_en.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/moneyval/Evaluations/progress%20reports/MONEYVAL(2009)37ProgRep_EST_en.pdf). P.55-60; prisijungimo laikas: 2011-01-19. P. 55-56.

⁴ Overview of the activities of the Estonian Financial Intelligence Unit 2009//

<http://www.politsei.ee/dotAsset/54458.pdf>. prisijungimo laikas: 2011-10-08. P. 22.

operacijas ir sandorius, kurie gali būti susiję su pinigų plovimu, negu 2004 m. Tačiau pradėtų ikiteisminių tyrimų skaičius pinigų plovimo bylose didėjo netolygiai.

Tai leidžia daryti prielaidą, kad Baltijos šalių finansų ir kredito sistemos ir toliau išlieka patrauklios nusikalstamu būdu įgyto turto legalizavimui.

Temos ištyrimo lygis ir mokslinis darbo naujumas. Nusikalstamu būdu įgyto turto legalizavimo prevencijos Baltijos šalyse tyrimas nebuvo atliktas, todėl šis darbas yra originalus ir naujas.

Pinigų plovimo sudėtį ir tarptautinį reglamentavimą nagrinėjo Lietuvos mokslininkai Aurelijus Gutauskas ir Armanas Abramavičius. A. Gutauskas straipsniuose „Nusikalstamu būdu įgyto turto legalizavimo baudžiamasis teisinis vertinimas“⁵ ir „Organizuotas nusikalstamumas Lietuvoje: faktinė padėtis ir teisėsaugos institucijų praktika“⁶ nagrinėjo pinigų plovimą kaip visuomenėje egzistuojantį reiškinių, analizavo pinigų plovimo sudėtį, problemas, kylančias kvalifikuojant pinigų plovimą. A. Abramavičius knygoje „Europos Sąjungos teisės aktų įgyvendinimas Lietuvos baudžiamojoje teisėje“⁷ ir Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaro trečiojoje dalyje⁸ išnagrinėjo Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 216 str. „Nusikalstamu būdu įgytų pinigų ar turto legalizavimas“ taikymą, sudėtį, teisės aktus susijusius su pinigų plovimo prevencija.

Užsienio autoriai Stesens (*Stessens*) G.⁹, Maskiandro (*Masciandro*) D., Takats (*Takáts*) E., Unger (*Unger*) B.¹⁰, Madinger (*Madinger*) J.¹¹, Hopton (*Hopton*) D. A.¹², Buth (*Booth*) R., Farel (*Farrell*) QC. S., Bastable (*Bastable*) G.¹³ ir kt. daugiau dėmesio sutelkia pinigų plovimo sudėties klausimams spręsti, tipologijų tyrimui, turto, gauto iš nusikalstamos veikos, konfiskavimo problematikai, tarptautinių teisės aktų nagrinėjimui.

⁵ Gutauskas A. Nusikalstamu būdu įgytų pinigų ar turto legalizavimo baudžiamasis teisinis vertinimas. Jurisprudencija, 2007, Nr. 8(98).

⁶ Gutauskas A. Organizuotas nusikalstamumas Lietuvoje: faktinė padėtis ir teisėsaugos institucijų praktika. Jurisprudencija, 2003, Nr. 49(41).

⁷ Abramavičius A., Mickevičius D., Švedas G. Europos Sąjungos teisės aktų įgyvendinimas Lietuvos baudžiamojoje teisėje.-Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2005.

⁸ Abramavičius A., Aidukas M., Aliukonienė R. ir kiti. Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras, 3 dalis.-Vilnius: VĮ Registrų centras, 2010.

⁹ Stessens G. Money Laundering. A new law enforcement model. - New York: Cambridge University Press, 2008.

¹⁰ Masciandro D., Takáts E., Unger B. Black Finance: the Economics of Money Laundering.-Northampton: Edward Elgar, 2007.

¹¹ Madinger J. Money Laundering: a Guide for Criminal Investigators.-Boca Raton: CRC Press, Taylor & Francis Group, 2006.

¹² Hopton D. A. Concise Guide for All Business.-Surrey:- Farnham: Gower Publishing Limited, 2009.

¹³ Booth R., Farrell QC. S., Bastable G. ir kt. Money Laundering. Law and Regulation. A Practical Guide. - New York: Oxford University Press, 2011.

Mokslinė problema. Nors yra priimta daug tarptautinių ir nacionalinių teisės aktų, rekomendacijų ir metodologijų, reglamentuojančių pinigų plovimo prevenciją, tačiau šiuo metu nežinoma, kaip padidinti pinigų plovimo prevencijos efektyvumą.

Tyrimo objektas. Nusikalstamu būdu įgyto turto legalizavimo prevencija Baltijos šalyse.

Tyrimo tikslas. Išanalizuoti nusikalstamu būdu įgyto turto legalizavimo prevencijos priemones Baltijos šalyse ir jų atitiktį tarptautiniams teisės aktams, taip pat pateikti pasiūlymus, kaip gerinti pinigų plovimo prevencijos priemonių efektyvumą.

Tyrimo uždaviniai:

1) Išanalizuoti Baltijos šalių nacionaliniuose teisės aktuose įtvirtintų pinigų plovimo sąvokos ir pinigų plovimo prevencijos priemonių atitiktį tarptautiniuose teisės aktuose įtvirtintoms privalomosioms nuostatomis;

2) Atskleisti Baltijos šalių nusikalstamu būdu įgyto turto legalizavimo prevencijos sistemų panašumus ir skirtumus;

3) Išnagrinėti pinigų plovimo prevenciją koordinuojančių institucijų Baltijos šalyse santykį su finansų įstaigomis ir kitais subjektais, vykdančiais pinigų plovimo prevencijos priemones;

4) Ištirti kokias priemones reikia įgyvendinti, kad būtų pagerinta pinigų plovimo prevencija Baltijos šalyse.

Tyrimo metodai:

Rašant magistro darbą dažniausiai buvo naudota mokslinės ir teisinės literatūros analizė taip pat istorinis, sisteminis–analitinis, loginis, lyginamasis ir profesinės patirties apibendrinimo metodai. Pasitelkus istorinį metodą, darbe pateikiama pinigų plovimo prevencijos priemonių raida.

Loginis, sisteminis–analitinis bei lyginamasis metodai darbe naudoti atliekant teisės aktų, teisės doktrinos ir Baltijos šalių duomenų pinigų plovimo prevencijos srityje analizę.

Empirinio tyrimo metu taikytas ekspertų apklausos metodas. Plačiau empirinio tyrimo metodologija aprašyta darbo 3.1 dalyje.

Autoriaus profesinės patirties apibendrinimas. Ruošdamas magistro darbą autorius dirbo Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybos Analizės ir prevencijos valdybos Pinigų plovimo prevencijos skyriuje (toliau – FNTT PPS), kuris tiesiogiai atsakingas už pinigų plovimo prevencijos priemonių koordinavimą, kovą su nusikalstamu būdu įgyto turto legalizavimu, bendradarbiavimą su kitų šalių finansinės žvalgybos padaliniais (toliau – FŽP) ir tarptautinėmis organizacijomis.

Autorius FNTT PPS pradėjo dirbti nuo 2007 m. inspektoriumi, 2010 m. buvo perkeltas į vyresniojo tyrėjo, 2011 m. – į vyriausiojo tyrėjo pareigas. Asmeniškai dalyvavo tarptautiniuose

tyrimuose dėl nusikalstamu būdu įgyto turto legalizavimo veiklų, kai turtas buvo generuojamas iš šių nusikalstamų veikų: pelnymosi iš kito asmens prostitucijos, kontrabandos, prekybos narkotinėmis ir psichotropinėmis medžiagomis, sukčiavimo ir kt.

Autorius dalyvavo rengiant šiuos teisės aktus, susijusius su pinigų plovimo prevencijos priemonėmis:

1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. rugsėjo 24 d. nutarimas Nr. 942 „Dėl Kriterijų, kuriais vadovaujantis klientas laikomas keliančiu mažą pinigų plovimo ir (ar) teroristų finansavimo grėsmę, ir kriterijų, kuriais vadovaujantis laikoma, kad yra didelė pinigų plovimo ir (ar) teroristų finansavimo grėsmė, sąrašo, Kliento ir naudos gavėjo tapatybės, kelių tarpusavyje susijusių piniginių operacijų nustatymo taisyklių patvirtinimo ir informacijos apie pastebėtus galimo pinigų plovimo ir (ar) teroristų finansavimo požymius, Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymo pažeidimus ir priemones, kurių buvo imtasi prieš pažeidėjus, pateikimo tvarkos nustatymo“;
2. Lietuvos Respublikos draudimo priežiūros komisijos 2009 m. gegužės 19 d. nutarimas Nr. N-217 „Dėl Lietuvos Respublikos draudimo priežiūros komisijos 2005 m. kovo 15 d. nutarimo Nr. N-68 „Dėl Draudimo įmonėms ir draudimo brokerių įmonėms skirtų nurodymų, kuriais siekiama užkirsti kelią pinigų plovimui, patvirtinimo“ pakeitimo“;
3. Lietuvos Respublikos elektroninių pinigų ir elektroninių pinigų įstaigų įstatymo projektas.

Taip pat autorius dalyvavo šiuose specialiuose tarptautiniuose ir vietiniuose mokymuose:

1. Finansinės analizės mokymai, „Europol“, 2011 m., Haga;
2. Taktinė analizė, „The World Bank“ ir „The Egmont Group“, 2010 m., Paryžius;
3. Pinigų plovimas, „CEPOL“, 2010 m., Lisabona;
4. Analitinių padalinių veiklos organizavimas. Galimybė ir nauda, „SOCA“ ir „FBI“, 2008 m., Vilnius;
5. Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybos statutinių valstybės tarnautojų mokymai pinigų plovimo prevencijos srityje, 2011 m., Mykolo Romerio universitetas;
6. 2007–2013 m. ES finansinės paramos palyginimas su 2004-2006 m. ES finansine parama, 2008 m., Finansų ministerijos mokymo centro Birštono skyrius;
7. ES finansinė parama, 2008 m., Finansų ministerijos mokymo centro Birštono skyrius;

8. Elektroniniai pinigai. Samprata, panaudojimo galimybės ir mastai, 2008 m., Finansų ministerijos mokymo centras, Vilnius;
9. Nusikaltimų ir baudžiamųjų nusižengimų finansų sistema ir tyrimo metodika, 2008 m., VŠĮ „Vilniaus universiteto Teisės klinika“, Vilnius;
10. Europos Tarybos padalinių tarptautinė ekspertų konferencija, 2010 m., Maskva.

Tokia praktinio darbo patirtis leido išryškinti praktines pinigų plovimo prevencijos problemas ir teisinio reguliavimo trūkumus.

1. TEORINIAI NUSIKALSTAMU BŪDU ĮGYTO TURTO LEGALIZAVIMO PREVENCIJOS ASPEKTAI

1.1. Pinigų plovimo ir pinigų plovimo prevencijos sampratos

1988 m. gruodžio 19 d. Vienoje buvo priimta Jungtinių Tautų konvencija dėl kovos su neteisėta narkotinių priemonių ir psichotropinių medžiagų apyvarta (toliau – Vienos konvencija)¹⁴. Tai pirmoji konvencija, kuri tarptautiniu mastu apibrėžė pinigų plovimo sąvoką, kovą su šia nusikalstama veika ir pinigų plovimo prevenciją.

Vėliau priimti tarptautiniai teisės aktai ne tik plėtojo pinigų plovimo sąvoką, bet ir griežtino pinigų plovimo prevencijos priemones. Kovai su pinigų plovimu buvo priimtos Jungtinių Tautų 1989 m. įkurtos finansinių veiksmų darbo grupės (angl. *Financial Action Task Force*, toliau – FATF) rekomendacijos¹⁵, 2000 m. gruodžio 13 d. Palerme priimta Jungtinių Tautų konvencija prieš tarptautinį organizuotą nusikalstamumą (toliau – Palermo konvencija)¹⁶, 1990 m. lapkričio 8 d. Strasbūre priimta Europos Tarybos konvencija dėl pinigų išplovimo ir nusikalstamu būdu įgytų pajamų paieškos, arešto bei konfiskavimo (toliau – Strasbūro konvencija)¹⁷, 2005 m. gegužės 3 d. Varšuvoje priimta Europos Tarybos konvencija dėl nusikalstamu būdu įgytų pajamų plovimo, paieškos, arešto bei konfiskavimo ir dėl terorizmo finansavimo (toliau – Varšuvos konvencija)¹⁸ ir kiti teisės aktai.

Nurodyti teisės aktai yra pagrindiniai šaltiniai kuriuos nagrinėjant galime iširti pinigų plovimo ir pinigų plovimo prevencijos priemonių sampratos raidą, pokyčius.

Mokslinėje užsienio literatūroje¹⁹ pinigų plovimo samprata apibrėžiama kaip nusikalstamu būdų gauto turto legalizavimas ir (ar) operacijų atlikimas siekiant nuslėpti tokio turto kilmę. V.

¹⁴ 1988 m. Jungtinių Tautų konvencija dėl kovos su neteisėta narkotinių priemonių ir psichotropinių medžiagų apyvarta//Valstybės žinios. 1998, Nr. 38-1004 (Vienos konvencija).

¹⁵ The 40 Recommendations of the FATF on Money Laundering// HYPERLINK "http://www.fatf-gafi.org/document/28/0,3746,en_32250379_32236920_33658140_1_1_1_1,00.html" ; prisijungimo laikas: 2011-01-16.

9 Special Recommendations (SR) on Terrorist Financing (TF)// HYPERLINK "http://www.fatf-gafi.org/document/9/0,3746,en_32250379_32236920_34032073_1_1_1_1,00.html" ; prisijungimo laikas: 2011-01-16.

¹⁶ 2000 m. Jungtinių Tautų konvencija prieš tarptautinį organizuotą nusikalstamumą//Valstybės žinios. 2002, Nr. 51-1933 (Palermo konvencija).

¹⁷ 1990 m. Europos konvencija dėl pinigų išplovimo ir nusikalstamu būdu įgytų pajamų paieškos, arešto bei konfiskavimo//Valstybės žinios. 1995, Nr. 12-263 (Strasbūro konvencija).

¹⁸ 2005 m. gegužės 3 d. Europos Tarybos konvencija dėl nusikalstamu būdu įgytų pajamų plovimo, paieškos, arešto bei konfiskavimo ir dėl terorizmo finansavimo (Varšuvos konvencija)//<http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Treaties/html/198.htm>; prisijungimo laikas: 2011-05-27.

¹⁹ Handoll J. Capital, Payments, and Money Laundering in the EU.-Oxford: Oxford University Press, 2007. P. 107.

Vaškelaitys²⁰ nurodo, kad pinigų plovimas – tai nelegalus procesas, kurio metu neteisėtu būdu gauti pinigai verčiami į švarius arba alternatyvius, pageidautina likvidžius ir saugius.

Atsižvelgiant į minėtus tarptautinius teisės aktus ir mokslinę literatūrą pinigų plovimo samprata šiame darbe nagrinėjama remiantis šiais kriterijais:

- 1) pinigų plovimo pirminių nusikaltimų sąrašas, jų reglamentavimas;
- 2) pinigų plovimo vykdymo veiksmai, pagal kuriuos apibrėžiama ši nusikalstama veika;
- 3) nusikalstamu būdu įgytų pinigų, turto, pajamų sąvokų apimtis pinigų plovimo kontekste.

Pinigų plovimo pirminių nusikaltimų sąrašas, jų reglamentavimas. Nagrinėjant pinigų plovimo sampratą, pirmuoju kriterijumi svarbu pažymėti, kad pagal Vienos konvencijos 3 str. 1 d., pinigų plovimo pirminiais nusikaltimais gali būti tik išskirtinai nusikalstamos veikos, susijusios su neteisėta narkotinių priemonių ir psichotropinių medžiagų apyvarta²¹.

Tuo tarpu 1990 m. priimta Strasbūro konvencija pirminiais nusikaltimais laiko bet kokius nusikaltimus, iš kurių gaunamas pelnas gali būti pinigų plovimo objektu.

Nuo Strasbūro konvencijos įsigaliojimo šalys galėjo, atsižvelgdamos į nacionalinę teisinę sistemą, nusistatyti, kurias nusikalstamas veikas laikyti pirminiais pinigų plovimo nusikaltimais (pvz.: Lietuvoje pirminiu nusikaltimu gali būti bet kuri Lietuvos Respublikos baudžiamajame kodekse (toliau – LR BK) numatyta nusikalstama veika).

1991 m. priimtoje Tarybos 91/308/EEB direktyvoje dėl finansų sistemos apsaugos nuo jos panaudojimo pinigų plovimui²² (toliau – Pirmoji direktyva), 2001 m. priimtoje Europos Parlamento ir Tarybos 2001/97/EB direktyvoje iš dalies pakeičiančioje Tarybos 91/308/EEB direktyvą dėl finansų sistemos apsaugos nuo jos panaudojimo pinigų plovimui²³ (toliau – Antroji direktyva) ir Europos Parlamento ir Tarybos 2005/60/EB direktyvoje dėl finansų sistemos apsaugos nuo jos panaudojimo pinigų plovimui ir teroristų finansavimui²⁴ (toliau – Trečioji direktyva) pirminiais nusikaltimais įvardijamos ne tik nusikalstamos veikos, generuojančios pajamas, gautas iš prekybos

²⁰ Vaškelaitys V. Pinigų plovimas ir kovos su juo būdai – pasaulinė praktika. Atsiskaitymai ir nešvarių pinigų plovimo prevencija (1). Apskaitos ir mokesčių apžvalga. 1998. Nr. 12. P. 91.

²¹ 1988 m. Jungtinių Tautų konvencija dėl kovos su neteisėta narkotinių priemonių ir psichotropinių medžiagų apyvarta//Valstybės žinios. 1998, Nr. 38-1004 (Vienos konvencija).

²² Tarybos 91/308/EEB direktyva dėl finansų sistemos apsaugos nuo jos panaudojimo pinigų plovimui (Pirmoji direktyva)// <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:09:01:31991L0308:LT:PDF>; prisijungimo laikas: 2011-09-02.

²³ Europos Parlamento ir Tarybos 2001/97/EB direktyva iš dalies pakeičianti Tarybos 91/308/EEB direktyvą dėl finansų sistemos apsaugos nuo jos panaudojimo pinigų plovimui (Antroji direktyva)// <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2001:017:0004:0006:EN:PDF>; prisijungimo laikas: 2011-09-02.

²⁴ Europos Parlamento ir Tarybos 2005/60/EB direktyva dėl finansų sistemos apsaugos nuo jos panaudojimo pinigų plovimui ir teroristų finansavimui (Trečioji direktyva)// <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:309:0015:0036:LT:PDF>; prisijungimo laikas: 2011-09-02.

narkotikais, tačiau taip pat veikos, generuojančios pajamas, gautas iš kitokių nusikalstamų veikų (pvz.: organizuoto nusikalstamumo ir terorizmo).

Minėtose konvencijose, direktyvose ir mokslinėje literatūroje pabrėžiama, kad pirminio nusikaltimo apkaltinamasis nuosprendis nėra būtina sąlyga nuteisti subjektą už pinigų plovimą. Tačiau būtina turėti faktinių duomenų, kad turtas būtų gautas iš nusikalstamos veikos. „Teismas, teisdamas asmenį už nusikalstamu būdu įgytų pinigų ar turto legalizavimą, nenustatinėja kieno nors kaltės padarant pagrindinę (pirminę) nusikalstamą veiką“²⁵.

Atsakomybė už pinigų plovimą gali būti taikoma ir nesant visos pirminio nusikaltimo sudėties: kai šią veiką padaro nepakaltinamas asmuo, nesulaukęs amžiaus, tinkamo patraukti atsakomybės ir pan.

Tačiau turtas, gautas iš kitokios neteisėtos veikos (kuri užtraukia administracinę, civilinę, drausminę ar kitą atsakomybę), negali būti pinigų plovimo dalyku.

Pinigų plovimo vykdymo veiksmai, pagal kuriuos apibrėžiama ši nusikalstama veika.

Vienos konvencijos 3 str. 1 dalies b ir c punktuose nurodoma, kokiais veiksmais gali būti atliekamas pinigų plovimas:

„a) konvertavimas arba nuosavybės pervedimas, siekiant nuslėpti arba slėpti neteisėtą nuosavybės įsigijimo šaltinį arba turint tikslą padėti bet kuriam asmeniui, dalyvavusiam nusikaltimo ar nusikaltimų daryme, išvengti atsakomybės už savo veiksmus;

b) tikro šaltinio buvimo vietos, tvarkymo būdo, persiuntimo, tikrų teisių į nuosavybę arba jos priklausomybę nuslėpimas arba slėpimas;

c) nuosavybės įsigijimas, valdymas arba naudojimas“²⁶.

Strasbūro konvencija praplėtė Vienos konvencijoje įtvirtintus veiksmus kuriais gali būti vykdomas pinigų plovimas. Lyginant su Vienos konvencija, Strasbūro konvencijos 6 str. 1 dalies d punkte²⁷ praplėstos veikos, kuriomis gali būti padarytas pinigų plovimas, nurodant tam tikras bendrininkavimo formas ir nusikalstamos veikos stadijas: dalyvavimas, slėpimas, pasikėsinimas padaryti, padėjimas, kurstymas, palengvinimas ar patarimas padaryti bet kurį iš šioje konvencijoje numatytų pirminių nusikaltimų.

²⁵ Abramavičius A., Aidukas M., Aliukonienė R. ir kiti. Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras, 3 dalis.-Vilnius: VĮ Registrų centras, 2010. P. 45.

²⁶ 1988 m. Jungtinių Tautų konvencija dėl kovos su neteisėta narkotinių priemonių ir psichotropinių medžiagų apyvarta//Valstybės žinios. 1998, Nr. 38-1004 (Vienos konvencija).

²⁷ 1990 m. Europos konvencija dėl pinigų išplovimo ir nusikalstamu būdu įgytų pajamų paieškos, arešto bei konfiskavimo//Valstybės žinios. 1995, Nr. 12-263 (Strasbūro konvencija).

Taip pat Strasbūro konvencijos 6 str. 3 dalyje²⁸ nustatyta, kad kiekviena šalis gali paskelbti nusikaltimais pagal savo vidaus įstatymus visus ar kai kuriuos veiksmus, nurodytus Strasbūro konvencijos 1 d., bet kuriuo iš šių atvejų, kai „nusikaltėlis:

- a) turėjo manyti, kad turtas yra gautas iš nusikalstamos veikos;
- b) veikė siekdamas gauti pelną;
- c) veikė siekdamas užtikrinti tolesnį nusikalstamų veiksmų vykdymą²⁹.

Atsižvelgiant į anksčiau priimtas konvencijas, Palermo konvencijos 6 str. 1 dalies b punkto ii papunktyje papildomai nustatyta, kad pinigų plovimas gali būti įvykdytas ne tik anksčiau įvardytais veiksmais, tačiau ir „sąlygų padaryti nusikaltimą sudarymu“³⁰.

Nusikalstamu būdu įgytų pinigų, turto, pajamų sąvokų apimtis pinigų plovimo kontekste. Nagrinėjant pinigų plovimo sampratą trečiuoju kriterijumi svarbu pažymėti, kad iš nusikalstamos veikos gaunama nauda teisės normose buvo skirtingai apibrėžiama.

Vienos konvencijos 1 str. m. punkte pajamos apibrėžiamos kaip „bet kokia nuosavybė, gauta ar įgyta tiesiogiai arba netiesiogiai, padarius nusikaltimus, numatytus Vienos konvencijos 3 straipsnio 1 punkte (susijusius su narkotinių priemonių ir psichotropinių medžiagų neteisėta apyvarta)“³¹. Nuosavybė apibrėžiama kaip „bet kurios rūšies materialūs ar nematerialūs, kilnojami ar nekilnojami, apčiuopiami ar neapčiuopiami aktyvai, taip pat juridiniai dokumentai arba aktai, liudijantys teisę į tokius aktyvus arba dalyvavimą juose“³².

Strasbūro konvencijos 1 str. pajamos apibrėžiamos daug plačiau, negu Vienos konvencijoje, nes apima iš visų kriminalinių nusikaltimų gautą ekonominę naudą kurią gali sudaryti bet koks Strasbūro konvencijos 1 str. b punkte apibrėžtas turtas. Nuo Strasbūro konvencijos pradėta naudoti „turto“ sąvoka, kuri „apima bet kaip apibrėžtą turtą, ir materialinį, ir turtą, išreikštą turtinėmis teisėmis, kilnojamąjį ir nekilnojamąjį, teisinius dokumentus, įrodančius teisę į tokį turtą ar interesą juo“³³.

²⁸ 1990 m. Europos konvencija dėl pinigų išplovimo ir nusikalstamu būdu įgytų pajamų paieškos, arešto bei konfiskavimo//Valstybės žinios. 1995, Nr. 12-263 (Strasbūro konvencija).

²⁹ Ten pat.

³⁰ 2000 m. Jungtinių Tautų konvencija prieš tarptautinį organizuotą nusikalstamumą//Valstybės žinios. 2002, Nr. 51-1933 (Palermo konvencija).

³¹ 1988 m. Jungtinių Tautų konvencija dėl kovos su neteisėta narkotinių priemonių ir psichotropinių medžiagų apyvarta//Valstybės žinios. 1998, Nr. 38-1004 (Vienos konvencija).

³² Ten pat.

³³ 1990 m. Europos konvencija dėl pinigų išplovimo ir nusikalstamu būdu įgytų pajamų paieškos, arešto bei konfiskavimo//Valstybės žinios. 1995, Nr. 12-263 (Strasbūro konvencija).

Palermo konvencijos 2 str. d punkte³⁴, Varšuvos konvencijos 1 str. b punkte³⁵ ir Jungtinių Tautų konvencijos prieš korupciją 2 str. d punkte³⁶ apibrėžtos „turto“ sąvokos beveik identiškai atitinka Strasbūro konvencijoje išdėstyta „turto“ sąvoką.

Trečiojoje direktyvoje „turto“ sąvoka buvo praplėsta, nes vystantis naujosioms technologijoms, elektroniniai pinigai, atsiskaitymai elektroniniu būdu ir turtas elektroninėmis bei skaitmeninėmis formomis, apėmė vis didesnę visų atsiskaitymų dalį. Todėl buvo būtina elektroninius pinigus ir turtą, turimą elektroninėmis ir skaitmeninėmis formomis, įtraukti į „turto“ sąvoką. Trečiosios direktyvos 3 str. 3 dalyje „turtas“ apibrėžiamas kaip „bet koks fizinis arba ne fizinis, kilnojamas arba nekilnojamas, materialus arba nematerialus turtas ir bet kokios formos, įskaitant elektronines ar skaitmenines, teisiniai dokumentai arba priemonės, įrodantys (-čios) nuosavybės teisę į šį turtą“³⁷.

Kai kurios šalys, baudžiamuosiuose įstatymuose apibrėždamos nusikalstamu būdu įgytą turtą, vartoja ne tik „turto“, bet ir „pinigų“ sąvoką (pvz.: Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 216 str.), nors tarptautiniuose teisės aktuose, reglamentuojančiuose pinigų plovimą, vienareikšmiškai nurodoma, kad „turto“ sąvoka apima ir „pinigų“ sąvoką.

Todėl, autoriaus nuomone, baudžiamuosiuose įstatymuose, kriminalizuojančiuose pinigų plovimą, siekiant konkretinti ir reglamentuoti įstatymus kuo aiškiau, reikėtų vartoti tik „turto“ sąvoką.

Pinigų plovimo prevencijos samprata. Atsirandant vis sudėtingesnėms pinigų plovimo schemoms buvo būtina sukurti efektyvesnes pinigų plovimo prevencijos priemones, kuriomis būtų galima užkirsti kelią pinigų plovimui. Pinigų plovimo prevencijos priemonių efektyvus taikymas tiesiogiai susijęs su „nešvarių“ pinigų realiais legalizavimo mastais, „nes statistiniai duomenys ne visada atspindi tikrųjų pinigų plovimo mastų“³⁸. Todėl kovojant su nusikalstamu būdu įgyto turto legalizavimu, tarp bendrųjų prevencijos priemonių išskiriamos specialiosios pinigų plovimo prevencijos priemonės.

³⁴ 2000 m. Jungtinių Tautų konvencija prieš tarptautinį organizuotą nusikalstamumą//Valstybės žinios. 2002, Nr. 51-1933 (Palermo konvencija).

³⁵ 2005 m. gegužės 3 d. Europos Tarybos konvencija dėl nusikalstamu būdu įgytų pajamų plovimo, paieškos, arešto bei konfiskavimo ir dėl terorizmo finansavimo (Varšuvos konvencija)//<http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Treaties/html/198.htm>; prisijungimo laikas: 2011-05-27.

³⁶ 2005 m. Jungtinių Tautų konvencija prieš korupciją//Valstybės žinios. 2006, Nr. 136-5145.

³⁷ Europos Parlamento ir Tarybos 2005/60/EB direktyva dėl finansų sistemos apsaugos nuo jos panaudojimo pinigų plovimui ir teroristų finansavimui (Trečioji direktyva)//<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:309:0015:0036:LT:PDF>; prisijungimo laikas: 2011-09-02.

³⁸ Якимов О. Ю. Легализация (отмывание) доходов, приобретенных преступным путем: уголовно-правовые и уголовно-политические проблемы.-Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2005. Р. 90.

Šalies nusikalstamumo (pirminių nusikaltimų) lygis gali būti pakankamai žemas, tačiau jeigu kredito, finansų ir kitų subjektų sistemos bus neapsaugotos nuo pinigų plovimo, ši teritorija taps patraukli ne tik vietiniams, bet ir tarptautiniams pinigų plovėjams. „Norint, kad nusikaltimų skaičius dėl pinigų plovimo neaugtų, reikia imtis prevencijos priemonių prieš patį pinigų plovimą“³⁹.

Todėl šiame darbe bus nagrinėjamos tik specialiosios pinigų plovimo prevencijos priemonės, kuriomis siekiama užtikrinti, kad šalies ekonominė sistema nebūtų panaudota pinigų plovimui.

Pinigų plovimo prevencijos priemonių rūšys ir jų reglamentavimas. Pinigų plovimo prevencijos sąvoka, kaip ir pinigų plovimo sąvoka pradėta reglamentuoti jau Vienos konvencijoje. Minėtoje konvencijoje, kaip ir vėliau priimtuose tarptautiniuose teisės aktuose pinigų plovimo prevencija išreiškiama per pinigų plovimo prevencijos priemones.

Jeigu Vienos konvencijoje buvo reglamentuotos tik dvi pinigų plovimo prevencijos priemonės, tai Trečiojoje direktyvoje jų jau yra kelios. G. Stessens⁴⁰ nurodo, kad visos pinigų plovimo prevencijos priemonės, nustatytos tarptautiniuose teisės aktuose, dažniausiai yra skirtos finansinėms institucijoms.

Vadovaujantis tarptautinių teisės aktų normomis (Vienos konvencija, Strasbūro konvencija, Palermo konvencija ir kt.) yra išskiriamos šios pinigų plovimo prevencijos priemonių rūšys:

1) Pinigų plovimo kriminalizavimas;

Ši pinigų plovimo prevencijos priemonė pirmą kartą buvo įtvirtinta Vienos konvencijoje.

2) Visapusis reguliavimo ir priežiūros režimas bankams ir nebankinėms finansinėms institucijoms, o prireikus ir kitiems subjektams, kuriais gali būti pasinaudota legalizuojant turtą;

3) Finansų įstaigų ir kitų subjektų nuolatiniai mokymai, siekiant vykdyti efektyvią pinigų plovimo prevenciją finansų sistemoje;

4) Kliento ir naudos gavėjo tapatybės nustatymas ir informacijos saugojimas;

Trečiosios direktyvos 7 str. nustatyta, kad „įstaigos ir asmenys, kuriems taikoma ši direktyva, privalo taikyti deramo klientų patikrinimo priemones tokiais atvejais:

a) užmegzdami verslo santykius;

³⁹ Bernatonis J., Csonka P., Docka P. ir kiti. Šiuolaikinis nusikalstamumas.-Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, 2002. P. 112.

⁴⁰ Stessens G. Money Laundering. A new law enforcement model.-New York: Cambridge University Press, 2008. P. 133.

b) vykdydami nenuolatinius sandorius, kurių vertė 15 000 EUR ar daugiau, tiek tuomet, kai sandoris vykdomas kaip vienas veiksmas, tiek tuomet, kai jis vykdomas kaip keletas susijusių veiksmų;

c) kai įtariamas pinigų plovimas ar teroristų finansavimas, nepaisant jokios leidžiančios nukrypti nuostatos, išimties ar ribos;

d) kai esama abejonių dėl anksčiau gautų klientų tapatybės duomenų teisingumo ar atitikimo⁴¹.

Trečioje direktyvoje numatyti ir du papildomi būdai kliento tapatybei nustatyti: supaprastintas kliento tapatybės nustatymas ir sustiprintas kliento tapatybės nustatymas. Šiose normose apibrėžiami atvejai, kada reikia imtis papildomų priemonių arba taikyti mažiau priemonių nustatant kliento tapatybę.

Taip pat numatyta pareiga pinigų plovimo prevencijos subjektams (finansų įstaigoms, gyvybės draudimo kompanijoms ir kt.) saugoti dokumentus ir informaciją, kad ją būtų galima panaudoti FŽP ar kitai kompetentingai institucijai pagal nacionalinę teisę atliekant bet kokį tyrimą ar analizę dėl galimo pinigų plovimo:

„a) deramo klientų tikrinimo atveju – reikalaujamų įrodymų kopijas ar nuorodas į juos ne trumpiau kaip penkerius metus po to, kai baigiasi verslo santykiai su klientu;

b) verslo santykių ir sandorių atveju – patvirtinančius įrodymus ir įrašus, kuriuos sudaro dokumentų originalai ar nuorašai, priimtini teismo procese pagal taikytinus nacionalinius teisės aktus, ne trumpiau kaip penkerius metus po sandorių įvykdymo ar verslo santykių pabaigos⁴²;

5) Pranešimai kompetentingai institucijai apie įtartinas pinigines operacijas, sandorius ir pinigines operacijas;

Jungtinių Tautų konvencijos prieš korupciją 58 str.⁴³ detalizuojamos FŽP bendrosios funkcijos, t. y. būti atsakingam už pranešimų apie įtartinus finansinius sandorius gavimą, analizę ir informacijos perdavimą kompetentingoms institucijoms.

Trečiosios direktyvos 20 str.⁴⁴ nurodoma, kad subjektai turi ypatingą dėmesį atkreipti į tokią veiklą, kuri, jų nuomone, dėl savo pobūdžio gali būti ypač susijusi su pinigų plovimu, ir ypač į

⁴¹ Europos Parlamento ir Tarybos 2005/60/EB direktyva dėl finansų sistemos apsaugos nuo jos panaudojimo pinigų plovimui ir teroristų finansavimui (Trečioji direktyva) // <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:309:0015:0036:LT:PDF>; prisijungimo laikas: 2011-09-02.

⁴² Europos Parlamento ir Tarybos 2005/60/EB direktyva dėl finansų sistemos apsaugos nuo jos panaudojimo pinigų plovimui ir teroristų finansavimui (Trečioji direktyva) // <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:309:0015:0036:LT:PDF>; prisijungimo laikas: 2011-09-02.

⁴³ 2005 m. Jungtinių Tautų konvencija prieš korupciją // Valstybės žinios. 2006, Nr. 136-5145.

sudėtingus ar neįprastai didelius sandorius ir visas neįprastas sandorių struktūras, kurios neturi akivaizdaus ekonominio ar matomo teisėto tikslo.

Subjektų (finansų įstaigų, gyvybės draudimo kompanijų ir kt.) direktoriams ir atsakingiems darbuotojams numatyta pareiga bendradarbiauti su FŽP ir pateikti šią informaciją:

a) savo iniciatyva skubiai informuoti FŽP, jeigu įstaiga ar asmuo, kuriems taikoma Trečioji direktyva, žino, įtaria ar turi pakankamai pagrindo įtarti, kad atliekamas, buvo atliktas ar mėginta atlikti pinigų plovimą ar teroristų finansavimą;

b) FŽP prašymu skubiai pateikti reikalingą informaciją.

6) Informacijos rinkimas apie subjektus, gabenančius per valstybės sieną grynuosius pinigus.

2005 m. spalio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos 1889/2005 reglamento 2 str.⁴⁵ numatyta pareiga fiziniams asmenims, atvykstantiems į ES ar išvykstantiems iš jos ir gabenantiems grynuosius pinigus, kurių vertė ne mažesnė kaip 10 000 EUR, deklaruoti tą pinigų sumą pagal reglamentą valstybės narės, per kurią jis atvyksta į Europos Sąjungos (toliau – ES) šalis ar išvyksta iš jos, kompetentingai institucijai. Prievolė deklaruoti laikoma neįvykdyta, jeigu pateikta informacija yra neteisinga ar neišsami.

Kai kurios ES šalys (Vokietija, Italija, Ispanija, Austrija, Belgija, Lenkija, Portugalija, Danija ir Lietuva) sugriežtino 2005 m. spalio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos 1889/2005 reglamento nuostatas, priimdamos nacionalinius įstatymus, įpareigojančius vykdyti vidinį deklaravimą. Griežtesnės nuostatos reikalauja subjektų deklaruoti lėšas, gabenamas per vidines ES sienas, kompetentingos institucijos pareigūnams paprašius. Kilus įtarimų, kad deklaracija neteisinga, asmuo ir jo transporto priemonė bei daiktai gali būti patikrinti ir nustaćius pažeidimus pradedama administracinė teiseną ar ikiteisminis tyrimas.

⁴⁴ Europos Parlamento ir Tarybos 2005/60/EB direktyva dėl finansų sistemos apsaugos nuo jos panaudojimo pinigų plovimui ir teroristų finansavimui (Trečioji direktyva) // <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:309:0015:0036:LT:PDF>; prisijungimo laikas: 2011-09-02.

⁴⁵ Europos Parlamento ir Tarybos 1889/2005 reglamentas dėl grynujų pinigų, įvežamų į Bendriją ar išvežamų iš jos, kontrolės // <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:309:0009:0012:LT:PDF>; prisijungimo laikas: 2011-09-02.

1.2. Nusikalstamu būdu įgyto turto legalizavimo stadijos ir būdai

Nagrinėjant nusikalstamu būdu įgyto turto legalizavimo procesą, tradiciškai pripažįstama, kad pinigų plovimas yra vientisas procesas, susidedantis iš įvairių sandorių, transakcijų bei kitų veiksmų, kurių sudaro trys stadijos:

- „1) įtraukimo (angl. *placement*);
- 2) sluoksniavimo (angl. *layering*);
- 3) integracijos (angl. *integration*)“⁴⁶.

Nors tradiciškai išskiriamos trys pinigų plovimo stadijos, tačiau literatūroje kai kurie autoriai⁴⁷ nurodo, tik dvi, t. y. procesas, kai siekiama legalizuoti nusikalstamu būdu įgytas pinigines lėšas, yra pinigų plovimas (angl. *money laundering*), o antroji stadija – tai legalizuotų piniginių lėšų grąžinimas į legalią rinką (angl. *recycling*).

Pažymėtina, kad pinigų plovimas nebūtinai privalo turėti visas išvardytas stadijas su joms būdingais požymiais ir etapais.

Magistro darbe pinigų plovimo stadijas nagrinėsime šiais aspektais:

- 1) Piniginių operacijų ar sandorių, kuriais vykdomas pinigų plovimas, identifikavimo problematika atskirose pinigų plovimo stadijose;
- 2) Pagrindiniai nusikalstamu būdu įgyto turto legalizavimo būdai.

Piniginių operacijų ar sandorių, kuriais vykdomas pinigų plovimas, identifikavimo problematika atskirose pinigų plovimo stadijose. Įtraukimo stadijoje gryniesi pinigai dažniausiai įnešami į lengvatinės prekybos (angl. *offshore*) kompanijų ir kitų įmonių bankų sąskaitas, į realiai veikiančių kompanijų (viešbučių, restoranų, lošimų namų) sąskaitas, perkamas nekilnojamasis, kilnojamasis, antikvarinis turtas, mokant tiek nelegaliomis, tiek legaliomis lėšomis.

Įtraukimo stadijoje finansų įstaigos ir kiti subjektai turi daugiausia galimybių nustatyti, kad vykdoma įtartina piniginė operacija, sandoris ir bandoma nusikalstamu būdu įgytą turtą perkelti į teisėtą rinką. Šioje stadijoje investuojamos lėšos būna „nenutolusios“ nuo pirminio nusikaltimo, todėl efektyviai taikant pinigų plovimo prevencijos priemones yra didelė tikimybė, kad minėta piniginė operacija ar sandoris bus identifikuoti ir tyrimo metu bus nustatyta reali piniginių lėšų kilmė.

⁴⁶ Masciandro D., Takáts E., Unger B. *Black Finance: the Economics of Money Laundering.* -Northampton: Edward Elgar, 2007. P. 104.

⁴⁷ Bernasconi P. *Finanzunterwelt.* Zürich-Wiesbaden, 1986. P. 30.

Sluoksniavimo stadijoje stengiamasi atlikti kuo daugiau sudėtingesnių vietinių ir tarptautinių piniginių operacijų, nurodant melagingus operacijų pavadinimus, tikslus. Taip pat steigiamos, perkamos fiktyvios, lengvatinės prekybos kompanijos, kuriomis prisidengus bandoma pinigų kilmę atitolinti nuo jų kilmės šaltinio.

Sluoksniavimo stadijoje finansų įstaigoms ir kitiems subjektams iškyla daug sunkumų identifikuoti, kurios piniginės lėšos įgytos nusikalstamu būdu.

Paskutinėje stadijoje – integracijos, piniginės lėšos pervedamos į geros reputacijos banką⁴⁸, iš naujo investuojamos į legalų verslą, turtą, vertybinius popierius, kad atrodytų kilusios iš teisėtų šaltinių (pavyzdžiui, uždariant ateities sandorių sąskaitą ir pervedant lėšas į banko sąskaitą), „gaunamos paskolos iš fiktyvių ar lengvatinių prekybos kompanijų, pinigai pervedami per kelias sąskaitas, už didesnę negu vidutinę rinkos kainą parduodamas turtas ir kita“⁴⁹.

Šioje stadijoje sunkiausia nustatyti, ar vykdomas pinigų plovimas, nes piniginės lėšos pateikiamos taip, lyg būtų gautos iš legalaus šaltinio.

Pagrindiniai nusikalstamu būdu įgyto turto legalizavimo būdai. Remiantis autoriaus profesine patirtimi, galima teigti, kad ypač įtraukimo ir sluoksniavimo stadijose pinigų plovimo schemose dažniausiai dalyvauja lengvatinės prekybos kompanijos. Mokslinėje literatūroje taip pat pažymima, kad „didžioji dalis operacijų, kurios susijusios su pinigų plovimu, siejasi su „ofšorinių“ bankų ir kompanijų panaudojimu“⁵⁰, jos tarsi „juodos dėžės, slepiančios nusikaltėlius nuo teisėsaugos institucijų“⁵¹.

Pasaulyje egzistuoja daugiau nei 50 lengvatinės prekybos zonų, daugumoje jų įstatymai garantuoja konfidencialumą ir visišką privatumą⁵².

Kad egzistuotų lengvatinės prekybos bendrovė, užtenka formalių atributų: nominalių savininkų pavardžių ir parašų, įstatų, steigimo akto ir banko sąskaitos. Tokių bendrovių sąskaitos neretai atidaromos pasinaudojant klastotais, negaliojančiais ar vogtais asmens dokumentais, lengvatinės prekybos bankuose. Lengvatinės prekybos bendrovės statusas yra susijęs su

⁴⁸ Booth R., Farrell QC. S., Bastable G. and etc. Money Laundering. Law and Regulation. A Practical Guide.- New York: Oxford University Press, 2011. P. 4.

⁴⁹ Gutauskas A. Nusikalstamu būdu įgytų pinigų ar turto legalizavimo baudžiamasis teisinis vertinimas. Jurisprudencija, 2007, Nr. 8(98). P. 64.

⁵⁰ Логинов Е. Л. Отмывание денег через Интернет-технологии: методы использования электронных финансовых технологий для легализации криминальных доходов и уклонения от уплаты налогов: учебное пособие.-Москва: ЮНИТИ-ДАНА, 2005. P. 5.

⁵¹ Bernatonis J., Csonka P., Docka P. ir kiti. Šiuolaikinis nusikalstamumas.-Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, 2002. P. 105.

⁵² Offshore zones// http://www.raufr.org/offshore_zone.html: prisijungimo laikas: 2011-09-08.

reikalavimu, kad bet kokia verslo veikla turėtų būti vykdoma už tos šalies, kurioje yra įregistruota įmonė, ribų.

Tik vykdant šį ir kitus reikalavimus, kuriuos kelia tokiai įmonei registravimo zonos norminiai aktai, kompanija yra atleidžiama nuo visų arba bent jau daugumos mokesčių, t.y. tampa lengvatinės prekybos įmone. Teisine prasme lengvatinės prekybos įmonės yra visateisiai komercinių ūkinių santykių subjektai ir gali sudarinėti sandorius lygiai taip pat, kaip ir kiti juridiniai asmenys.

Asmuo, vykdamas komercinę ūkinę veiklą valstybėje, kurioje mokesčių tarifai yra pakankamai aukšti, pavyzdžiui, Lietuvoje, Latvijoje, Estijoje, gali įregistruoti įmonę kitoje valstybėje, vadinamajame „mokesčių rojuje“, kur mokesčiai labai nedideli arba jų iš viso nėra, pavyzdžiui, Panamoje, kur subjektai ne rezidentai neturi mokėti mokesčių nuo pajamų, gaunamų už Panamos ribų⁵³.

Taip pat lengvatinės prekybos zonose taikomas tikrojo savininko konfidencialumo užtikrinimo (anonimiškumo) principas. Pasinaudojant nominaliųjų savininkų bei direktorių institutu, registravimo dokumentuose nurodomi ne tikrojo(ųjų) naudos gavėjo(ų), o nominaliųjų savininkų ir direktorių duomenys. Nominalusis direktorius paprasčiausiai nurodomas tam, kad padėtų realiajam akcininkui išsaugoti jo privatumą. Jis nėra skirtas tam, kad padėtų valdyti įmonę arba pasirašytų dokumentus bei sutartis.

Nominaliųjų savininkų ir direktorių paslaugas teikia sekretorinės įmonės, kurių specializacija yra lengvatinės prekybos kompanijų registravimas ir aptarnavimas. Parašydamas įgaliojimą nominalusis direktorius perduoda visas teises valdyti verslą asmeniui, kuriuo pasitiki tikrasis savininkas.

Remiantis autoriaus profesine patirtimi ir moksline literatūra, pagal pinigų plovimo stadijas susisteminti šie pinigų plovimo būdai:

1. Itraukimo stadija:

- 1.1. Nusikalstamu būdu įgytų grynujų pinigų įnešimas į lengvatinės prekybos, fiktyvių ir kitų kompanijų ar asmenų sąskaitas finansų institucijose remiantis suklastotais dokumentais;
- 1.2. Nusikalstamu būdu įgytų grynujų pinigų įnešimas į realiai veikiančių kino teatrų, viešbučių, naktinių klubų, restoranų ir kitų mažmenine prekyba, paslaugų teikimu užsiimančių kompanijų kasas. Čia legaliai gautos lėšos panaudojamos kartu su nusikalstamu būdu įgytomis lėšomis⁵⁴;

⁵³ Offshore corporation// <http://www.offshorecorporation.com/why-offshore.aspx>; prisijungimo laikas: 2011-09-08.

⁵⁴ Литвиненко А. Н. Легализация (отмывание) доходов, полученных преступным путем: учебное пособие в схемах. -Санкт-Петербург: СПБ ИВЭСЭП, 2004. Р. 12.

- 1.3. Finansų įstaigų išleistų čekių ir kitų mokėjimo priemonių pirkimas už nusikalstamu būdu įgytus grynuosius pinigus⁵⁵;
 - 1.4. Nusikalstamu būdu įgytų grynųjų pinigų įnešimas į kompanijas užsiimančias investavimu, tarpininkavimu;
 - 1.5. Nekilnojamojo, antikvarinio turto, brangakmenių, tauriųjų metalų, prabangių automobilių ir kito turto pirkimas už grynuosius pinigus⁵⁶;
 - 1.6. Nusikalstamu būdu įgytų grynųjų pinigų išskaidymas mažomis sumomis (angl. *smurfing*) ir įnešimas į finansų įstaigų sąskaitas⁵⁷. Piniginės lėšos yra padalijamos dideliame žmonių skaičiui, nedidelėmis sumomis. Minėti asmenys pinigus įneša arba perveda į nurodytas finansinių įstaigų sąskaitas.
2. Sluoksniavimo stadija:
 - 2.1. Nusikalstamu būdu įgytų piniginių lėšų pervedimas į lengvatinės prekybos, fiktyvių ir kitų kompanijų ar asmenų sąskaitas finansų institucijose;
 - 2.2. Nusikalstamu būdu įgytų piniginių lėšų konvertavimas į elektroninius pinigus;
 - 2.3. Kompanijų steigimas, įsigijimas už nusikalstamu būdu įgytą turtą⁵⁸;
 - 2.4. Nusikalstamu būdu įgyto turto neteisėtas pervežimas į kitą šalį. Pinigai gali būti pervesti naudojantis piniginių perlaidų sistemomis, vėliau keičiami į kitą užsienio valiutą.
 3. Integracijos stadija:
 - 3.1. Ateities sandorių sąskaitų uždarymas ir nusikalstamu būdu įgytų lėšų pervedimas į juridinio ar fizinio asmens sąskaitas;
 - 3.2. Fiktyviai už didesnę negu vidutinė rinkos kaina parduodamas turtas⁵⁹. Minėtą turtą pardavus brangiau, legalizuojamos nusikalstamu būdu įgytos piniginės lėšos;
 - 3.3. Nekilnojamojo turto, aukso pirkimas už nusikalstamu būdu įgytas pinigines lėšas⁶⁰.
 - 3.4. Nusikalstamu būdu įgytų piniginių lėšų pervedimas į fizinių ir (ar) juridinių asmenų sąskaitas iš lengvatinės prekybos ir fiktyvių kompanijų sąskaitų esančių lengvatinės prekybos bankuose, dažniausiai pavedimuose nurodant, kad pinigai skirti paskolai.

⁵⁵ Unger B. The Scale and Impacts of Money Laundering.-Northampton: Edward Elgar, 2007. P. 94.

⁵⁶ Madinger J. Money Laundering: a Guide for Criminal Investigators.-Boca Raton: CRC Press, Taylor & Francis Group, 2006. P. 318.

⁵⁷ Booth R., Farrell QC. S., Bastable G. and etc. Money Laundering. Law and Regulation. A Practical Guide.- New York: Oxford University Press, 2011. P. 3.

⁵⁸ Madinger J. Money Laundering: a Guide for Criminal Investigators.-Boca Raton: CRC Press, Taylor & Francis Group, 2006. P. 318.

⁵⁹ Gutauskas A. Nusikalstamu būdu įgytų pinigų ar turto legalizavimo baudžiamasis teisinis vertinimas. Jurisprudencija, 2007, Nr. 8(98). P. 64.

⁶⁰ Unger B. The Scale and Impacts of Money Laundering.-Northampton: Edward Elgar, 2007. P. 101.

4. Daugiapakopės stadijos:

- 4.1. Nusikalstamu būdu įgytų grynųjų pinigų pervedimas draudimo kompanijai sudarant gyvybės draudimo sutartį. Vėliau draudėjo prašymu minėta sutartis nutraukiama ir draudikas išmoka „švarius“ pinigus;
- 4.2. Nusikalstamu būdu įgytų grynųjų pinigų įnešimas azartinius lošimus organizuojančiai bendrovei. Azartiniai žaidimai suteikia galimybę gauti pajamas (išlošti) ir tokiu būdu legalizuoti nusikalstamu būdu įgytas pinigines lėšas, nurodant, kad piniginės lėšos yra išloštos;
 - 4.2.1. Asmuo valdantis nusikalstamu būdu įgytus grynuosius pinigus suranda asmenį kuris loterijoje laimėjo stambią pinigų sumą ir iš jo nusiperka laimingą bilietą taip pagrįsdamas lėšų teisėtą kilmę (kad laimėjo loterijoje);
 - 4.2.2. Azartinius lošimus organizuojančios bendrovės nusikalstamu būdu įgytus grynuosius pinigus legalizuoja ir kitu būdu – įneša į savo kasą, dokumentuose nurodydamos, kad lėšos gautos iš klientų (praloštos lėšos). Mokslininkas Unger (*Unger*) B. nurodo, kad veikia apibrėžta 4.1 punkte, priskiriama prie įtraukimo stadijos, veikia apibrėžta 4.2.2 punkte – integracijos stadijos⁶¹.

⁶¹ Unger B. The Scale and Impacts of Money Laundering.-Northampton: Edward Elgar, 2007. P. 91-92.

2. NUSIKALSTAMU BŪDU ĮGYTO TURTO LEGALIZAVIMO PREVENCIJOS SISTEMŲ LIETUVOJE, LATVIJOJE IR ESTIJOJE LYGINAMOJI ANALIZĖ

2.1. Nusikalstamu būdu įgyto turto legalizavimo prevencijos teisinio reglamentavimo Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje lyginamoji analizė

Kiekviena šalis, kovodama su pinigų plovimu teisiškai reglamentuoja bendrąsias ir tam regionui ar šaliai aktualias specialiąsias normas, kurios sudaro priemonių sistemą, nukreiptą kovoti prieš pinigų plovimą.

Atsižvelgiant į pirmoje dalyje išnagrinėtas sąvokas, sampratas, tarptautinius teisės aktus susijusius su pinigų plovimu, šioje dalyje nagrinėjamos Baltijos šalių pinigų plovimo prevencijos teisinio reglamentavimo sistemos šiais aspektais:

1) Pinigų plovimo sampratos teisinis reglamentavimas, baudžiamuosiuose ir administracines priemones, susijusias su pinigų plovimo prevencija, nustatančiuose įstatymuose;

2) Pinigų plovimo prevencijos priemonių reglamentavimas;

2.1) Pranešimas apie įtartinas, neįprastas pinigines operacijas ir sandorius ar lėšų sustabdymas;

2.2) Informacijos susijusios su klientu ir naudos gavėju, saugojimas;

2.3) Atsakomybė už pinigų plovimo prevencijos priemonių įgyvendinimo tvarkos pažeidimus.

Pinigų plovimo sampratos teisinis reglamentavimas, baudžiamuosiuose ir administracines priemones, susijusias su pinigų plovimo prevencija, nustatančiuose įstatymuose Lietuvoje.

LR BK XXXII skyriuje (nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai finansų sistemai) pateiktas 216 str. „Nusikalstamu būdu įgytų pinigų ar turto legalizavimas“, apibrėžiantis pinigų plovimą ir nurodantis:

„Tas, kas siekdamas nuslėpti ar įteisinti savo paties ar kito asmens pinigus ar turtą, žinodamas, kad jie įgyti nusikalstamu būdu, atliko su tuo turtu ar pinigais ar jų dalimi susijusias finansines operacijas, sudarė sandorius ar naudojo juos ūkinėje, komercinėje veikloje ar melagingai nurodė, kad tai gauta iš teisėtos veiklos,

baudžiamas laisvės atėmimu iki septynerių metų“⁶².

⁶² Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas//Valstybės žinios. 2000, Nr. 89-2741.

Lygindami LR BK 216 str. įtvirtintos pinigų plovimo sampratos atitiktį tarptautiniuose teisės aktuose įtvirtintoms privalomosiomis nuostatomis galime išvelgti tam tikrų straipsnio reglamentavimo trūkumų.

Autoriaus nuomone, LR BK 216 str. neįgyvendina Vienos konvencijos 3 str. 1 dalies b ir c punktuose⁶³ bei Palermo konvencijos 6 str. 1 dalyje⁶⁴ išdėstytų privalomų pinigų plovimo sampratos reglamentavimo normų:

LR BK 216 str. neapima kitų pavojingų veikų, kai siekiama įteisinti nusikalstamu būdu įgytą turtą neatliekant finansinių operacijų, nesudarant sandorių, nenaudojant turto ūkinėje, komercinėje veikloje ar nurodant, kad tai gauta iš teisėtos veikos. Tuo susiaurinamas pavojingų veikų sąrašas. Pavyzdžiui, kai asmuo siekdamas nuslėpti ar įteisinti savo paties ar kito asmens nusikalstamu būdu įgytus pinigus, perduoda pinigines lėšas kitam asmeniui.

Tačiau svarbu nurodyti, kad nagrinėjant Vienos konvencijos 3 str. 1 dalies b ir c punktuose⁶⁵, Palermo konvencijos 2 str. d., e punkte ir 6 str. 1 dalyje⁶⁶ išdėstytas privalomasias pinigų plovimo sampratos reglamentavimo normas, galima išvelgti, kad LR BK 189 str. „Nusikalstamu būdu gauto turto įgijimas arba realizavimas“ taip pat reglamentuoja pinigų plovimą, siekiant kriminalizuoti iš nusikalstamos veikos gauto turto įsigijimą, naudojimąsi juo ar realizavimą.

LR BK 189 str. dispozicijoje numatyta:

„Tas, kas įgijo, naudojosi arba realizavo turtą žinodamas, kad tas turtas gautas nusikalstamu būdu,

baudžiamas bauda arba laisvės apribojimu, arba areštu, arba laisvės atėmimu iki dvejų metų⁶⁷.

Svarbu paminėti, kad 2006 m. lapkričio 30 d. MONEYVAL ekspertų patvirtintoje Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir kovos su terorizmo finansavimu trečiojo etapo detalaus įvertinimo ataskaitoje⁶⁸ ekspertai, vertindami pinigų plovimo prevencijos sritį, nagrinėjo tiek LR BK 216 str.,

⁶³ 1988 m. Jungtinių Tautų konvencija dėl kovos su neteisėta narkotinių priemonių ir psichotropinių medžiagų apyvarta//Valstybės žinios. 1998, Nr. 38-1004 (Vienos konvencija).

⁶⁴ 2000 m. Jungtinių Tautų konvencija prieš tarptautinį organizuotą nusikalstamumą//Valstybės žinios. 2002, Nr. 51-1933 (Palermo konvencija).

⁶⁵ 1988 m. Jungtinių Tautų konvencija dėl kovos su neteisėta narkotinių priemonių ir psichotropinių medžiagų apyvarta//Valstybės žinios. 1998, Nr. 38-1004 (Vienos konvencija).

⁶⁶ 2000 m. Jungtinių Tautų konvencija prieš tarptautinį organizuotą nusikalstamumą//Valstybės žinios. 2002, Nr. 51-1933 (Palermo konvencija).

⁶⁷ Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas//Valstybės žinios. 2000, Nr. 89-2741.

⁶⁸ MONEYVAL third round detailed assessment report on Lithuania. Anti-money laundering and combating the financing of terrorism//

tiek LR BK 189 str., teikdami rekomendacijas kaip patobulinti Lietuvos Respublikos teisės aktus, kad šie visiškai atitiktų tarptautinius teisės aktus. MONEYVAL ekspertai LR BK 189 str. normas laikė papildančiomis LR BK 216 str. normas ir kartu su LR BK 216 str. nustatančiomis atsakomybę už pinigų plovimą.

Šiuo metu sudaryta darbo grupė, kuri atsižvelgdama į MONEYVAL ekspertų rekomendacijas yra parengusi naują LR BK 216 str. redakciją:

„216 straipsnis. Pinigų plovimas

Tas, kas siekdamas nuslėpti ar įteisinti savo paties ar kito asmens turtą arba jo dalį ar iš to turto gautas pajamas arba jų dalį, žinodamas, kad jie įgyti nusikalstamu būdu, laikė juos ar atliko su tuo turtu arba jo dalimi ar iš to turto gautomis pajamomis arba jų dalimi susijusias finansines operacijas, naudojo juos ūkinėje, komercinėje, finansinėje ar kitoje veikloje, sudarė sandorius ar kitokiu būdu įgijo arba perdavė tą turtą arba jo dalį ar iš to turto gautas pajamas arba jų dalį, arba slėpė to turto arba jo dalies ar iš to turto gautų pajamų arba jų dalies kilmę, šaltinį, vietą, judėjimą ar turtines teises, ar pakeitė to turto arba jo dalies ar iš to turto gautų pajamų ar jų dalies teisinę padėtį, baudžiamas laisvės atėmimu iki septynerių metų⁶⁹.

Autoriaus nuomone, projekte pateikto LR BK 216 str. nuostatos nors formaliai galutinai įgyvendina tarptautiniuose teisės aktuose pateiktus reikalavimus, atitinkančius pinigų plovimo koncepciją, tačiau yra pakankamai sudėtingai suformuluotas. Paprasčiau ir efektyviau būtų į LR BK 216 str. dispoziciją įtraukti papildomas aplinkybes ir išdėstyti taip:

„Tas, kas siekdamas nuslėpti ar įteisinti savo paties ar kito asmens turtą, žinodamas, kad jis įgytas nusikalstamu būdu, atliko su tuo turtu ar jo dalimi susijusias finansines operacijas, sudarė sandorius ar naudojo jį ūkinėje, komercinėje ar kitoje veikloje ar melagingai nurodė, kad tai gauta iš teisėtos veiklos,

baudžiamas laisvės atėmimu iki septynerių metų“.

Pažymėtina, kad šiuo metu galiojančioje LR BK 216 str. redakcijoje pinigų plovimo samprata yra apibrėžiama siauriau negu Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymo (toliau – LR PPITFPI) 2 str. 14 d. Minėtame įstatyme pinigų plovimo sampratos reglamentavimas atitinka tarptautines teisės normas (Vienos konvenciją, Palermo konvenciją ir kt.).

http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/moneyval/Evaluations/round3/MONEYVAL%282006%2912Rep-LTU3_en.pdf; prisijungimo laikas: 2011-10-17.

⁶⁹ Lietuvos Respublikos Baudžiamojo kodekso 216 str. projektas//

http://www.lrs.lt/pls/proj/dokpaieska.showdoc_l?p_id=58067&p_query=&p_tr2=&p_org=&p_fix=n&p_gov=n; prisijungimo laikas: 2011-10-17.

LR PPITFPI 2 str. 14 d. nurodoma, kad „pinigų plovimas:

1) turto teisinės padėties pakeitimas arba turto perdavimas, žinant, kad šis turtas yra gautas iš nusikalstamos veikos arba dalyvaujant tokioje veikoje, siekiant nuslėpti arba užmaskuoti neteisėtą turto kilmę arba siekiant padėti bet kokiam nusikalstamoje veikoje dalyvaujančiam asmeniui išvengti teisinių šios veikos pasekmių;

2) turto tikrojo pobūdžio, tikrosios kilmės, šaltinio, vietos, disponavimo, judėjimo, nuosavybės teisių arba su nuosavybe susijusių teisių nuslėpimas arba užmaskavimas, žinant, kad šis turtas yra gautas iš nusikalstamos veikos arba dalyvaujant tokioje veikoje;

3) turto įgijimas, valdymas ar naudojimas, įgijimo (perdavimo) metu žinant, kad šis turtas gautas iš nusikalstamos veikos arba dalyvaujant tokioje veikoje;

4) rengimasis, pasikėsinimas padaryti, bendrininkavimas darant bet kurią iš šios dalies 1–3 punktuose nurodytų veikų⁷⁰.

Nors LR PPITFPI paskirtis yra „nustatyti pinigų plovimo ir (ar) teroristų finansavimo prevencijos priemones bei institucijas, atsakingas už pinigų plovimo ir (ar) teroristų finansavimo prevencijos priemonių įgyvendinimą“⁷¹, ir šio įstatymo normos nėra blanketinės teisės normos LR BK 216 str. atžvilgiu. Tačiau, autoriaus nuomone, šalis įtvirtindama pinigų plovimo sampratą, turėtų laikytis nuoseklios pozicijos tiek baudžiamuosiuose įstatymuose, tiek administraciniuose įstatymuose, kad pinigų plovimas būtų suprantamas vienareikšmiškai.

Pinigų plovimo sampratos teisinis reglamentavimas Latvijoje.

Latvijoje, skirtingai negu Lietuvoje, pinigų plovimas baudžiamajame kodekse reglamentuotas blanketinėje teisės normoje. Minėtame straipsnyje yra aptartos tik kai kurios pinigų plovimo sudėties požymių savybės, o kita dalis savybių yra aptartos Latvijos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatyme⁷² (toliau – Latvijos Respublikos PPITFPI). Latvijos Respublikos baudžiamojo kodekso (toliau – Latvijos Respublikos BK) 195 str. nustato, kad:

„Nusikalstamu būdu įgytų pajamų legalizavimas:

1) Asmuo, kuris legalizavo nusikalstamu būdu įgytą finansinį turtą ar kitą turtą,

baudžiamas laisvės atėmimu iki trejų metų arba bauda iki vieno šimto vidutinių darbo algų, su turto konfiskacija ar be konfiskavimo.

⁷⁰ Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymas//Valstybės žinios. 1997, Nr. 64-1502.

⁷¹ Ten pat.

⁷² The Law of the Republic of Latvia on the Prevention of Laundering the Proceeds from Criminal Activity (Money Laundering) and of Terrorist Financing// http://www.fktk.lv/texts_files/AML_law_engl_January_2010.pdf; prisijungimo laikas: 2011-10-18.

2) Tos pačios veikos, įvykdytos pakartotinai arba grupėje tarpusavyje susitarusių asmenų, baudžiamas laisvės atėmimu nuo trejų iki aštuonerių metų, su turto konfiskacija.

3) Tos pačios veikos, numatytos šio straipsnio pirmoje ir antroje dalyje įvykdytas stambiu mastu arba organizuotoje grupėje,

baudžiamas laisvės atėmimu nuo penkerių iki dvylikos metų su turto konfiskacija, ir su specialia policijos priežiūra iki trejų metų ar be specialios policijos priežiūros⁷³.

Latvijos Respublikos PPITFPĮ 5 str. nurodoma, kad „1) pinigų plovimu laikomi toliau išvardinti veiksmai, kuriais siekiama nuslėpti arba užmaskuoti neteisėtą turto kilmę arba siekiama padėti kokiam nors asmeniui, kuris dalyvauja nusikalstamoje veikloje, išvengti teisinių šios veikos pasekmių:

1.1) turto, gauto iš nusikalstamos veikos, konversija keičiant vietą arba nuosavybės teisę;

1.2) turto, gauto iš nusikalstamos veikos, tikrojo pobūdžio, šaltinio, vietos, disponavimo, judėjimo, teisių ar nuosavybės teisių į turtą slėpimas arba užmaskavimas;

1.3) turto, gauto iš nusikalstamos veikos, įsigijimas, turėjimas arba naudojimas, jo įsigijimo metu žinant, kad turtas gautas iš nusikalstamos veiklos;

1.4) dalyvavimas bet kurioje iš 1.1, 1.2, 1.3 ir 1 punktuose minėtų veiklų⁷⁴.

Latvijos nacionalinėje teisės bazėje, skirtingai negu Lietuvoje, yra reglamentuota vieninga pinigų plovimo koncepcija tiek baudžiamąsias, tiek administracines priemones, susijusias su pinigų plovimo prevencija, nustatančiuose įstatymuose. Pinigų plovimo pavojingų veikų kriminalizavimo apimtis atitinka tarptautiniuose teisės aktuose (Vienos konvencijoje, Palermo konvencijoje, Trečiojoje direktyvoje ir kt.) išdėstytas normas.

Pinigų plovimo sampratos teisinis reglamentavimas Estijoje.

Estijoje, panašiai kaip ir Latvijoje, pinigų plovimas Baudžiamajame kodekse reglamentuotas blanketinėje teisės normoje. Minėtame straipsnyje yra aptartos tik kelios pinigų plovimo sudėties požymių savybės, o didžioji dalis savybių aptartos Estijos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatyme⁷⁵ (toliau – Estijos Respublikos PPITFPĮ). Estijos Respublikos baudžiamojo kodekso (toliau – Estijos Respublikos BK) 394 str. nustato, kad:

„Pinigų plovimas:

⁷³ Republic of Latvia The Criminal Law// <http://legislationline.org/documents/section/criminal-codes>; prisijungimo laikas: 2011-10-18.

⁷⁴ The Law of the Republic of Latvia on the Prevention of Laundering the Proceeds from Criminal Activity (Money Laundering) and of Terrorist Financing// http://www.fktk.lv/texts_files/AML_law_engl_January_2010.pdf; prisijungimo laikas: 2011-10-18.

⁷⁵ The Act of the Republic of Estonia on Money Laundering and of Terrorist Financing Prevention// http://www.eestipank.info/pub/en/dokumendid/dokumendid/oigusaktid/seadused/_120.html; prisijungimo laikas: 2011-01-21.

1. Už pinigų plovimą baudžiama bauda arba laisvės atėmimu iki penkerių metų.
2. Ta pati veika, jei įvykdyta:
 - a) grupėje;
 - b) pakartotinai;
 - c) stambiu mastu, ar
 - d) nusikaltėlių grupuotės,baudžiama laisvės atėmimu nuo dvejų iki dešimties metų⁷⁶.

Estijos Respublikos PPITFPĮ 4 str. nurodyta, kad „1. Pinigų plovimas yra:

1.1. turto, gauto iš nusikalstamos veikos ar iš to turto gautomis pajamomis, taip pat įgytomis kitomis teisėmis, tikrojo pobūdžio, šaltinio, vietos, disponavimo būdo, perskirstymo, nuosavybės teisių slėpimas arba užmaskavimas,

1.2. turto, gauto iš nusikalstamos veikos ar iš to turto gautomis pajamomis, konversija, perdavimas, įsigijimas, turėjimas arba naudojimas siekiant nuslėpti arba užmaskuoti neteisėtą turto kilmę arba siekiant padėti asmeniui, kuris dalyvauja nusikalstamoje veikloje, išvengti teisinių šios veikos pasekmių⁷⁷.

Estijos, kaip ir Latvijos nacionalinėje teisės bazėje yra reglamentuota vieninga pinigų plovimo koncepcija tiek baudžiamuosiuose, tiek administracines priemones, susijusias su pinigų plovimo prevencija, nustatančiuose įstatymuose. Pinigų plovimo pavojingų veikų kriminalizavimo apimtis atitinka tarptautiniuose teisės aktuose (Vienos konvencijoje, Palermo konvencijoje, Trečiojoje direktyvoje ir kt.) išdėstytas normas.

Svarbu pažymėti, kad Lietuvos, Latvijos ir Estijos nacionaliniuose įstatymuose nustatyta, jog pinigų plovimo pirminiu nusikaltimu gali būti bet kuri veika, apibrėžta Baudžiamajame kodekse, t. y. neskirstoma pagal veikos pobūdį ar sunkumą. O baudžiamoji atsakomybė už pinigų plovimą gali būti pritaikyta nepriklausomai nuo to, ar asmuo buvo nuteistas už pirminę nusikalstamą veiką.

⁷⁶ Estonia Penal Code//

http://www.google.lt/#hl=lt&sugexp=kjrnc&cp=16&gs_id=1q&xhr=t&q=estonia+penal+code&pf=p&scient=psy-ab&source=hp&pbx=1&oq=estonia+penal+co&aq=0w&aqi=q-w1&aql=f&gs_sm=&gs_upl=&bav=on.2,or.r_gc.r_pw.,cf.osb&fp=f91cd6ddc429fad4&biw=1272&bih=884;
prisijungimo laikas: 2011-01-21.

⁷⁷ The Act of the Republic of Estonia on Money Laundering and of Terrorist Financing Prevention//

http://www.eestipank.info/pub/en/dokumendid/dokumendid/oigusaktid/seadused/_120.html; prisijungimo laikas: 2011-01-21.

Pinigų plovimo prevencijos priemonių reglamentavimas Lietuvoje, Latvijoje, Estijoje.

Lietuvoje pinigų plovimo prevencijos priemonės plačiausiai reglamentuotos LR PPITFPĮ⁷⁸, o įgyvendinimo tvarka nustatyta šiuose Vyriausybės įstatymų įgyvendinamuosiuose teisės aktuose:

1) Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarime Nr. 942 „Dėl Kriterijų, kuriais vadovaujantis klientas laikomas keliančiu mažą pinigų plovimo ir (ar) teroristų finansavimo grėsmę, ir kriterijų, kuriais vadovaujantis laikoma, kad yra didelė pinigų plovimo ir (ar) teroristų finansavimo grėsmė, sąrašo, Kliento ir naudos gavėjo tapatybės, kelių tarpusavyje susijusių piniginių operacijų nustatymo taisyklių patvirtinimo ir informacijos apie pastebėtus galimo pinigų plovimo ir (ar) teroristų finansavimo požymius, Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymo pažeidimus ir priemones, kurių buvo imtasi prieš pažeidėjus, pateikimo tvarkos nustatymo“⁷⁹;

2) Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarime Nr. 680 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. birželio 1 d. nutarimo Nr. 527 „Dėl Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos disponuojamos informacijos apie kliento operacijas su pinigais teikimo Lietuvos Respublikos teisėsaugos ir kitoms valstybės institucijoms taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“⁸⁰;

3) Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarime Nr. 677 „Dėl Kriterijų, kuriais vadovaujantis pinigine operacija ar sandoris laikomi įtartinais ar neįprastais, sąrašo ir Įtartinų piniginių operacijų ir sandorių sustabdymo ir informacijos apie įtartinas ar neįprastas pinigines operacijas ar sandorius pateikimo Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybai prie Vidaus reikalų ministerijos tvarkos aprašo patvirtinimo“⁸¹;

⁷⁸ Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymas//Valstybės žinios. 1997, Nr. 64-1502.

⁷⁹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. rugsėjo 24 d. nutarimas Nr. 942 „Dėl Kriterijų, kuriais vadovaujantis klientas laikomas keliančiu mažą pinigų plovimo ir (ar) teroristų finansavimo grėsmę, ir kriterijų, kuriais vadovaujantis laikoma, kad yra didelė pinigų plovimo ir (ar) teroristų finansavimo grėsmė, sąrašo, Kliento ir naudos gavėjo tapatybės, kelių tarpusavyje susijusių piniginių operacijų nustatymo taisyklių patvirtinimo ir informacijos apie pastebėtus galimo pinigų plovimo ir (ar) teroristų finansavimo požymius, Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymo pažeidimus ir priemones, kurių buvo imtasi prieš pažeidėjus, pateikimo tvarkos nustatymo“//Valstybės žinios. 2008, Nr. 114-4348.

⁸⁰ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. liepos 9 d. nutarimas Nr. 680 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. birželio 1 d. nutarimo Nr. 527 „Dėl Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos disponuojamos informacijos apie kliento operacijas su pinigais teikimo Lietuvos Respublikos teisėsaugos ir kitoms valstybės institucijoms taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“//Valstybės žinios. 2008, Nr. 82-3259.

⁸¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. liepos 9 d. nutarimas Nr. 677 „Dėl Kriterijų, kuriais vadovaujantis pinigine operacija ar sandoris laikomi įtartinais ar neįprastais, sąrašo ir Įtartinų piniginių operacijų ir sandorių sustabdymo ir informacijos apie įtartinas ar neįprastas pinigines operacijas ar sandorius pateikimo Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybai prie Vidaus reikalų ministerijos tvarkos aprašo patvirtinimo“//Valstybės žinios. 2008, Nr. 82-3256.

4) Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarime Nr. 562 „Dėl Kliento atliktų piniginių operacijų bei įtartinų ir neįprastų piniginių operacijų ir sandorių registracijos žurnalų tvarkymo taisyklių patvirtinimo ir kliento veiklai būdingas dideles nuolatinės ir reguliarias pinigines operacijas apibūdinančio kriterijaus nustatymo“⁸²;

Latvijoje pinigų plovimo prevencijos priemonės plačiausiai reglamentuotos Latvijos Respublikos PPITFPI ir Latvijos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 127 patvirtintose taisyklėse Dėl Kriterijų, kuriais vadovaujantis piniginė operacija laikoma neįprasta⁸³.

Estijoje pinigų plovimo prevencijos priemonės plačiausiai reglamentuotos Estijos Respublikos PPITFPI, kuris palyginus su LR PPITFPI ir Latvijos Respublikos PPITFPI, yra išsamesnis, jame įtvirtintos net administracinės sankcijos.

Pranešimas apie įtartinas, neįprastas pinigines operacijas ir sandorius ar lėšų sustabdymas. Lyginant Baltijos šalių nacionalinius teisės aktus, kuriais įgyvendinamas reikalavimas pinigų plovimo prevencijos subjektams (finansų įstaigoms, azartinius lošimus organizuojančioms bendrovėms ir kt.) pranešti šalies FŽP apie įtartinas ar neįprastas pinigines operacijas ir sandorius, galima pastebėti skirtumų.

LR PPITFPI 7 str. ir 14 str.⁸⁴ nustatyta, kad Lietuvos FŽP atliekamas įtartinas ar neįprastas pinigines operacijas ar sandorius maksimaliai gali sustabdyti 5 darbo dienoms. Vėliau, pradėjus ikiteisminį tyrimą, civiliniam ieškiniui, galimam turto konfiskavimui arba išplėstiniam turto konfiskavimui užtikrinti gali būti pritaikyta Lietuvos Respublikos baudžiamojo procese kodekso 151 str. nustatyta procesinė prievartos priemonė – laikinas nuosavybės teisės apribojimas⁸⁵.

Latvijos Respublikos PPITFPI 32 str. 3 d.⁸⁶ nustatyta bendra norma, kad Latvijos FŽP atliekamas įtartinas pinigines operacijas gali sustabdyti iki 40 dienų. Vėliau, vadovaujantis Latvijos

⁸² Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. birželio 5 d. nutarimas Nr. 562 „Dėl Kliento atliktų piniginių operacijų bei įtartinų ir neįprastų piniginių operacijų ir sandorių registracijos žurnalų tvarkymo taisyklių patvirtinimo ir kliento veiklai būdingas dideles nuolatinės ir reguliarias pinigines operacijas apibūdinančio kriterijaus nustatymo“//Valstybės žinios. 2008, Nr. 70-2653.

⁸³ Republic of Latvia Cabinet, Regulation No. 127, Adopted 20 March 2001, Regulations regarding List of Elements of Unusual Transactions and Procedures for Reporting// http://www.vvc.gov.lv/export/sites/default/docs/LRTA/MK_Noteikumi/Cab_Reg_No_127_-_Regs_re_List_of_Elements_of_Unusual_Transactions_etc..doc; prisijungimo laikas: 2011-10-23.

⁸⁴ Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymas//Valstybės žinios. 1997, Nr. 64-1502.

⁸⁵ Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksas//Valstybės žinios. 2002, Nr. 37-1341.

⁸⁶ The Law of the Republic of Latvia on the Prevention of Laundering the Proceeds from Criminal Activity (Money Laundering) and of Terrorist Financing// http://www.fktk.lv/texts_files/AML_law_engl_January_2010.pdf; prisijungimo laikas: 2011-10-18.

Respublikos PPITFPI 32 str. 3 d. 1 p. a. papunkčiu⁸⁷, nustačius aplinkybes, kad pinigine operacija susijusi su lėšomis, gautomis iš nusikalstamos veikos, ji gali būti sustabdyta iki 6 mėnesių.

Estijos Respublikos PPITFPI 40 str. 1 d.⁸⁸ nustatyta bendra norma, kad Estijos FŽP atliekamas įtartinas pinigines operacijas ar operacijas turtu gali sustabdyti iki 30 dienų. Vėliau, vadovaujantis Estijos Respublikos PPITFPI 40 str. 1 d.⁸⁹, nepagrindus aplinkybių, kad pinigine operacija nesusijusi su pinigų plovimu, ji gali būti sustabdyta papildomai iki 60 dienų.

Latvijos Respublikos PPITFPI lyginant su Lietuvos ir Estijos įstatymais nustatyta ilgiausi terminai, per kuriuos Latvijos FŽP gali sustabdyti įtartinas pinigines operacijas. Tačiau reikia atkreipti dėmesį, kad Latvijos FŽP yra Latvijos Respublikos prokuratūros Turto, įgyto nusikalstamu būdu, legalizavimo prevencijos biuras, struktūriškai pavaldus Latvijos Respublikos prokuratūrai. Prokuratūros padaliniai, atsižvelgiant į pasaulinę praktiką, turi platesnius įgaliojimus areštuojant pinigines lėšas.

LR PPITFPI, lyginant su Latvijos ir Estijos įstatymais, numatyti trumpiausi terminai, per kuriuos galima sustabdyti įtartinas, neįprastas pinigines operacijas ar sandorius iki ikiteisminio tyrimo pradėjimo. Šis terminas buvo nustatytas užtikrinant, kad pinigines lėšas ar sandoriai nebūtų ilgą laiką sustabdyti iki ikiteisminio tyrimo pradžios ir taip nebūtų suvaržyta teisė asmeniui disponuoti turtu, nebūtų apsunkinta teisė apskųsti sprendimą.

Pažymėtina, kad tarptautinių teisės aktų (Vienos konvencija, Palermo konvencija ir kt.) normose nėra privalomųjų reikalavimų, kurie reglamentuotų įtartinos, neįprastos pinigines operacijos ar sandorio sustabdymo trukmę.

Informacijos, susijusios su klientu ir naudos gavėju, saugojimas. LR PPITFPI 14 ir 16 str.⁹⁰ pinigų plovimo prevencijos subjektams nustato pareigą saugoti kliento tapatybę patvirtinančių dokumentų ir piniginių operacijų kopijas 10 metų nuo sandorių ar dalykinių santykių su klientu

⁸⁷ The Law of the Republic of Latvia on the Prevention of Laundering the Proceeds from Criminal Activity (Money Laundering) and of Terrorist Financing// http://www.fktk.lv/texts_files/AML_law_engl_January_2010.pdf; prisijungimo laikas: 2011-10-18.

⁸⁸ The Act of the Republic of Estonia on Money Laundering and of Terrorist Financing Prevention// http://www.eestipank.info/pub/en/dokumendid/dokumendid/oigusaktid/seadused/_120.html; prisijungimo laikas: 2011-01-21.

⁸⁹ Ten pat.

⁹⁰ Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymas//Valstybės žinios. 1997, Nr. 64-1502.

pabaigos dienos. Tuo tarpu Latvijoje (Latvijos Respublikos PPITFPĮ 27 str. ir 37 str.⁹¹) ir Estijoje (Estijos Respublikos PPITFPĮ 26 str.⁹²) numatyta minėtą informaciją saugoti penkerius metus.

Autoriaus nuomone, Lietuvoje galiojantis informacijos saugojimo terminas, pailgintas iki 10 metų nuo sandorių ar dalykinių santykių su klientu pabaigos dienos, yra tikslingas, nes pinigų plovimas yra latentinis nusikaltimas. Ikiteisminis tyrimas dėl pinigų plovimo gali būti pradėtas po kelių metų nuo atliktų piniginių operacijų ar sandorių ir trukti ilgą laiką.

Atsakomybė už pinigų plovimo prevencijos priemonių įgyvendinimo tvarkos pažeidimus.

Estija skirtingai negu Lietuva ir Latvija, baudžiamajame įstatyme kriminalizavo ne tik pinigų plovimą, bet ir veikas susijusias su pinigų plovimo prevencijos priemonių įgyvendinimo tvarkos pažeidimais. Estijos Respublikos BK 395 str.⁹³ nustatyta baudžiamoji atsakomybė kredito ir finansų įstaigų atsakingų darbuotojams už tapatybės nustatymo pažeidimus, 396 str.⁹⁴ už pranešimo apie įtartinas pinigines operacijas priemonių įgyvendinimo tvarkos pažeidimus. Be to, Estijos Respublikos PPITFPĮ 7 skyriuje⁹⁵ taip pat numatytos administracinės sankcijos už pinigų plovimo prevencijos priemonių įgyvendinimo tvarkos pažeidimus.

Pavyzdžiui Estijos Respublikos BK 396 str.⁹⁶ nustato baudžiamąją atsakomybę už nepranešimą arba klaidingą pranešimą apie įtartina operaciją, Estijos Respublikos PPITFPĮ 60str.⁹⁷ taip pat numatyta atsakomybė už nepranešimą arba klaidingą pranešimą apie įtartina operaciją, tiksliai šiuo atveju užtraukiama administracinė atsakomybė. Pagrindinis skirtumas, atskiriantis

⁹¹ The Law of the Republic of Latvia on the Prevention of Laundering the Proceeds from Criminal Activity (Money Laundering) and of Terrorist Financing// http://www.fktk.lv/texts_files/AML_law_engl_January_2010.pdf; prisijungimo laikas: 2011-10-18.

⁹² The Act of the Republic of Estonia on Money Laundering and of Terrorist Financing Prevention// http://www.eestipank.info/pub/en/dokumendid/dokumendid/oigusaktid/seadused/_120.html; prisijungimo laikas: 2011-01-21.

⁹³ Estonia Penal Code//

http://www.google.lt/#hl=lt&sugexp=kjrnc&cp=16&gs_id=1q&xhr=t&q=estonia+penal+code&pf=p&sclient=psy-ab&source=hp&pbx=1&oq=estonia+penal+co&aq=0w&aqi=q-w1&aql=f&gs_sm=&gs_upl=&bav=on.2,or.r_gc.r_pw.,cf.osb&fp=f91cd6ddc429fad4&biw=1272&bih=884; prisijungimo laikas: 2011-01-21.

⁹⁴ Ten pat.

⁹⁵ The Act of the Republic of Estonia on Money Laundering and of Terrorist Financing Prevention// http://www.eestipank.info/pub/en/dokumendid/dokumendid/oigusaktid/seadused/_120.html; prisijungimo laikas: 2011-01-21.

⁹⁶ Estonia Penal Code//

http://www.google.lt/#hl=lt&sugexp=kjrnc&cp=16&gs_id=1q&xhr=t&q=estonia+penal+code&pf=p&sclient=psy-ab&source=hp&pbx=1&oq=estonia+penal+co&aq=0w&aqi=q-w1&aql=f&gs_sm=&gs_upl=&bav=on.2,or.r_gc.r_pw.,cf.osb&fp=f91cd6ddc429fad4&biw=1272&bih=884; prisijungimo laikas: 2011-01-21.

⁹⁷ The Act of the Republic of Estonia on Money Laundering and of Terrorist Financing Prevention// http://www.eestipank.info/pub/en/dokumendid/dokumendid/oigusaktid/seadused/_120.html; prisijungimo laikas: 2011-01-21.

baudžiamąjį ir administracinį reglamentavimą, yra veikos padariniai. Taip pat administracinę atsakomybę užtraukiančiame straipsnyje yra apibūdinama ir papildoma pavojinga veika, numatanti, kad administracinę atsakomybę užtraukia ir „nepranešimas arba klaidingas pranešimas apie valiutos keitimo ar kitas pinigines operacijas, kai grynujų pinigų suma viršija 32 000 eurų“⁹⁸, o baudžiamajame įstatyme ši veika nekriminalizuota.

Nors Estijoje ir numatyta baudžiamoji atsakomybė už pinigų plovimo prevencijos priemonių įgyvendinimo tvarkos pažeidimus, praktikoje ji iki šiol dar nebuvo pritaikyta, taikoma tik administracinė atsakomybė.

Autoriaus nuomone, Estijos Respublikos BK 395 str. ir 396 str. normos turi būti panaikintos, nes praktikoje jos visiškai nenaudojamos ir iš dalies dubliuojasi su administracinėmis normomis.

Lietuvoje ir Latvijoje už pinigų plovimo prevencijos priemonių įgyvendinimo tvarkos pažeidimus numatyta tikta administracinė atsakomybė. Latvijoje tai reglamentuoja Latvijos administracinių teisės pažeidimų kodekso 164⁴ str., 165⁷ str., 165⁸ str.⁹⁹.

Lietuvoje atsakomybė už pinigų plovimo prevencijos priemonių įgyvendinimo tvarkos pažeidimus nustatyta Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso (toliau – LR ATPK) 172¹⁴ str. „Pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos priemonių įgyvendinimo tvarkos pažeidimas“ (administraciniai teisės pažeidimai prekybos, finansų, apskaitos ir statistikos srityje), kuriame išdėstyta:

„Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatyme nustatytą kliento ir naudos gavėjo tapatybės nustatymo priemonių įgyvendinimo tvarkos pažeidimas – užtraukia baudą fiziniams asmenims nuo dviejų tūkstančių iki aštuonių tūkstančių litų, įmonių, įstaigų ir organizacijų vadovams – nuo aštuonių tūkstančių iki dvidešimties tūkstančių litų.

Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatyme nustatytą pranešimo apie įtartinas ar neįprastas pinigines operacijas ir sandorius priemonių įgyvendinimo tvarkos pažeidimas, pateiktos Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybai prie Vidaus reikalų ministerijos informacijos apsaugos priemonių įgyvendinimo tvarkos pažeidimas –

užtraukia baudą fiziniams asmenims nuo trijų tūkstančių iki dešimties tūkstančių litų, įmonių, įstaigų ir organizacijų vadovams – nuo dešimties tūkstančių iki dvidešimties tūkstančių litų.

⁹⁸ The Act of the Republic of Estonia on Money Laundering and of Terrorist Financing Prevention// http://www.eestipank.info/pub/en/dokumendid/dokumendid/oigusaktid/seadused/_120.html; prisijungimo laikas: 2011-01-21.

⁹⁹ Latvian Administrative Violations Code// http://www.vvc.gov.lv/export/sites/default/docs/LRTA/Likumi/Latvian_Administrative__Violations_Code.doc; prisijungimo laikas: 2011-10-23.

Kitų Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatyme nustatytų reikalavimų, išskyrus šio straipsnio pirmojoje ir antrojoje dalyse numatytuosius, įgyvendinimo tvarkos pažeidimas –

užtraukia baudą fiziniams asmenims nuo dviejų tūkstančių iki šešių tūkstančių litų, įmonių, įstaigų ir organizacijų vadovams – nuo septynių tūkstančių iki dvylikos tūkstančių litų.

Tokie pat veiksmai, padaryti asmens, bausto administracine nuobauda už šio straipsnio pirmojoje, antrojoje ir trečiojoje dalyse numatytus pažeidimus, –

užtraukia baudą fiziniams asmenims nuo penkių tūkstančių iki dvidešimties tūkstančių litų, įmonių, įstaigų ir organizacijų vadovams – nuo dvidešimties tūkstančių iki trisdešimt penkių tūkstančių litų¹⁰⁰.

LR ATPK 186⁽⁵⁾ straipsnyje „Nepranešimas apie neteisėtu būdu įgyto turto ar pajamų legalizavimą“¹⁰¹ (administraciniai teisės pažeidimai, kuriais kėsinama į teisingumą) taip pat yra numatyta atsakomybė už pinigų plovimo prevencijos priemonių įgyvendinimo tvarkos pažeidimą.

Autoriaus nuomone, LR ATPK 186⁽⁵⁾ str. yra perteklinis ir turėtų būti panaikintas, nes minėto straipsnio dispozicijoje reglamentuota veika atitinka LR ATPK 172¹⁴ 2 d. dispozicijos normas. Atsižvelgiant į LR PPITFPI, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 677 „Dėl Kriterijų, kuriais vadovaujantis pinigine operacija ar sandoris laikomi įtartinais ar neįprastais, sąrašo ir Įtartinų piniginių operacijų ir sandorių sustabdymo ir informacijos apie įtartinas ar neįprastas pinigines operacijas ar sandorius pateikimo Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybai prie Vidaus reikalų ministerijos tvarkos aprašo patvirtinimo“¹⁰² ir Lietuvos banko valdybos nutarimu Nr. 82 „Dėl Kredito įstaigoms skirtų nurodymų, kuriais siekiama užkirsti kelią pinigų plovimui ir (ar) teroristų finansavimui“¹⁰³, prievolę pranešti apie įtartinas ar neįprastas pinigines operacijas ir sandorius (legalizuojamą turtą) turi tik minėtuose teisės aktuose įvardinti pinigų plovimo subjektai (finansų įstaigos, azartinius lošimus organizuojančios bendrovės ir kt.), bet ne visi fiziniai ir juridiniai asmenys.

¹⁰⁰ Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas//Valstybės žinios. 1985, Nr. 1-1.

¹⁰¹ Ten pat.

¹⁰² Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. liepos 9 d. nutarimas Nr. 677 „Dėl Kriterijų, kuriais vadovaujantis pinigine operacija ar sandoris laikomi įtartinais ar neįprastais, sąrašo ir Įtartinų piniginių operacijų ir sandorių sustabdymo ir informacijos apie įtartinas ar neįprastas pinigines operacijas ar sandorius pateikimo Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybai prie Vidaus reikalų ministerijos tvarkos aprašo patvirtinimo“//Valstybės žinios. 2008, Nr. 82-3256.

¹⁰³ Lietuvos banko valdybos 2008 m. gegužės 15 d. nutarimas Nr. 82 „Dėl Kredito įstaigoms skirtų nurodymų, kuriais siekiama užkirsti kelią pinigų plovimui ir (ar) teroristų finansavimui“//Valstybės žinios. 2008, Nr. 62-2374.

2.2. Nusikalstamu būdu įgyto turto legalizavimo institucinės sistemos Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje lyginamoji analizė

Baltijos šalys, atsižvelgdamos į tarptautiniuose teisės aktuose išdėstytas rekomendacijas ir reikalavimus, yra įsteigusios valstybių FŽP, kurie yra pinigų plovimo prevenciją koordinuojančios institucijos.

Lietuvoje FŽP funkcijas tiesiogiai vykdo FNTT PPPS, Latvijoje – Latvijos Respublikos prokuratūros Turto įgyto nusikalstamu būdu legalizavimo prevencijos biuras¹⁰⁴, Estijoje – Policijos ir sienos apsaugos tarnybos Kriminalinės policijos departamento Finansinės žvalgybos valdyba.¹⁰⁵ Lietuvos FŽP ir Estijos FŽP priskiriami prie policijos FŽP tipo, o Latvijos FŽP priskiriama prie administracinio FŽP tipo¹⁰⁶. Policijos FŽP tipo atsakingos institucijos ir darbuotojai yra priskiriami prie statutinių tarnautojų grupės, administracinio FŽP tipo – prie valstybinių viešųjų įstaigų ir jose dirbančių valstybės tarnautojų.

FŽP tipas praktikoje atlieka svarbų vaidmenį, nes dažniausiai nuo FŽP tipo priklauso kokias teises, pareigas, funkcijas turi FŽP ir kokiomis informacinėmis ir duomenų bazėmis gali naudotis.

Minėtų FŽP viena iš pagrindinių funkcijų – gauti iš pinigų plovimo prevencijos subjektų pranešimus apie įtartinas ir neįprastas pinigines operacijas. Juos išanalizavus, medžiagos perduodamos tolesniam tyrimui į ikiteisminio tyrimo įstaigas.

Lietuvoje pinigų plovimo subjektus apibrėžia LR PPITFPI 2 str. 1 d. 7 p. ir 9 p., t. y.:

„1. Finansų įstaigos – Lietuvos Respublikos finansų įstaigų įstatyme apibrėžtos kredito įstaigos ir finansų įmonės, Lietuvos Respublikos mokėjimo įstaigų įstatyme apibrėžtos mokėjimo įstaigos, taip pat investicinės kintamojo kapitalo bendrovės.

2. Kiti subjektai:

- 1) auditoriai;
- 2) draudimo įmonės, vykdančios gyvybės draudimo veiklą, ir draudimo brokerių įmonės, vykdančios su gyvybės draudimu susijusią draudimo tarpininkavimo veiklą;
- 3) antstoliai ar teisę atlikti antstolių veiksmus turintys asmenys;

¹⁰⁴ Latvijas Republikas Prokuratūras struktūra// http://www.lrp.gov.lv/doc_upl/Prok_shema_janv2011.pdf; prisijungimo laikas: 2011-11-06.

¹⁰⁵ Structure of the Police and Border Guard Board//[http:// www.politsei.ee/dotAsset/170647.JPG](http://www.politsei.ee/dotAsset/170647.JPG); prisijungimo laikas: 2011-11-06.

¹⁰⁶ Money laundering in Europe Report of work carried out by Eurostat and DG Home Affairs, 2010 edition// http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-RA-10-003/EN/KS-RA-10-003-EN.PDF; prisijungimo laikas: 2011-11-06.

4) buhalterinės apskaitos ar mokesčių konsultavimo paslaugas teikiančios įmonės;

5) notarai ir teisę atlikti notariusius veiksmus turintys asmenys, taip pat advokatai ir advokatų padėjėjai, tiek veikiantys kliento vardu ir jo naudai, tiek ir padedantys klientui planuoti ar atlikti nekilnojamojo turto ar įmonių pirkimo ar pardavimo, klientų pinigų, vertybinių popierių ar kito turto valdymo, banko ar vertybinių popierių sąskaitų atidarymo ar valdymo, įnašų, reikalingų juridiniams asmenims ir kitoms organizacijoms įsteigti, veikti ar valdyti, organizavimo, patikos ir bendrovių steigimo ir administravimo paslaugų teikėjų atsiradimo arba sukūrimo, veikimo ar valdymo sandorius ir (ar) su jais susijusius sandorius;

6) patikos ar bendrovių steigimo ar administravimo paslaugų teikėjai;

7) asmenys, kurie verčiasi ūkine komercine veikla, apimančia prekybą nekilnojamaisiais daiktais, brangakmeniais, tauriaisiais metalais, kilnojamosiomis kultūros vertybėmis, antikvariniais daiktais ar kitu turtu, kurio vertė viršija 15 000 eurų ar ją atitinkančią sumą užsienio valiuta, jeigu atsiskaitoma grynaisiais pinigais;

8) azartinius lošimus organizuojančios bendrovės;

9) pašto paslaugų teikėjai, kurie teikia vidaus ir tarptautinio pašto perlaidų paslaugas;

10) uždaro tipo investicinės bendrovės¹⁰⁷.

Minėtiems pinigų plovimo prevencijos subjektams, atsižvelgiant į veiklos pobūdį, yra nustatytos specialios taisyklės, tvarkos, reglamentai, nurodymai, reglamentuojantys pinigų plovimo prevenciją. Pavyzdžiui, asmenims, kurie verčiasi ūkine komercine veikla, susijusia su prekyba kilnojamosiomis kultūros vertybėmis ir (ar) antikvariniais daiktais yra skirtas Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos direktoriaus 2010 m. vasario 9 d. įsakymas Nr. Į-040 „Dėl Asmenims, kurie verčiasi ūkine komercine veikla, susijusia su prekyba kilnojamosiomis kultūros vertybėmis ir (ar) antikvariniais daiktais, skirtų nurodymų, kuriais siekiama užkirsti kelią pinigų plovimui ir (ar) teroristų finansavimui, patvirtinimo“¹⁰⁸, azartinius lošimus organizuojančioms bendrovėms – Valstybinės lošimų priežiūros komisijos 2008 m. gruodžio 17 d. nutarimas Nr. N-349 „Dėl Azartinius lošimus organizuojančioms bendrovėms skirtų nurodymų, kuriais siekiama užkirsti kelią pinigų plovimui ir (ar) teroristų finansavimui, patvirtinimo“¹⁰⁹, buhalterinės apskaitos ar

¹⁰⁷ Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymas//Valstybės žinios. 1997, Nr. 64-1502.

¹⁰⁸ Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos direktoriaus 2010 m. vasario 9 d. įsakymas Nr. Į-040 „Dėl Asmenims, kurie verčiasi ūkine komercine veikla, susijusia su prekyba kilnojamosiomis kultūros vertybėmis ir (ar) antikvariniais daiktais, skirtų nurodymų, kuriais siekiama užkirsti kelią pinigų plovimui ir (ar) teroristų finansavimui, patvirtinimo“//Valstybės žinios. 2010, Nr. 18-854.

¹⁰⁹ Valstybinės lošimų priežiūros komisijos 2008 m. gruodžio 17 d. nutarimas Nr. N-349 „Dėl Azartinius lošimus organizuojančioms bendrovėms skirtų nurodymų, kuriais siekiama užkirsti kelią pinigų plovimui ir (ar) teroristų finansavimui, patvirtinimo“//Valstybės žinios. 2008, Nr. 150-6152.

mokesčių konsultavimo paslaugas teikiančioms įmonėms – Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybos direktoriaus 2009 m. sausio 27 d. įsakymas Nr. V-10 „Dėl Buhalterinės apskaitos ar mokesčių konsultavimo paslaugas teikiančioms įmonėms skirtų nurodymų, kuriais siekiama užkirsti kelią pinigų plovimui ir (ar) teroristų finansavimui, patvirtinimo“¹¹⁰ ir kiti.

Latvijoje pinigų plovimo subjektus apibrėžia Latvijos Respublikos PPITFPĮ 1 str. 6 d., 7 d. ir 3 str. 1 d.¹¹¹, o Estijoje – Estijos Respublikos PPITFPĮ 3 str., 6 str.¹¹².

Lietuvos, Latvijos ir Estijos teisės aktuose apibrėžti pinigų plovimo prevencijos subjektai visiškai atitinka Trečiosios direktyvos 2 str.¹¹³ numatytus privalomus subjektus. Lietuva, sugriežtindama Trečiosios direktyvos privalomuosius reikalavimus, į pinigų plovimo prevencijos subjektus įtraukė antstolius ar teisę atlikti antstolių veiksmus turinčius asmenis. Estija taip pat įtraukė antstolius į pinigų plovimo prevencijos subjektus, tačiau ne visais atvejais, o tik tada, kai antstoliai atlieka tam tikrus reglamentuotus sandorius ar operacijas. Latvija nėra įtraukusi antstolių į pinigų plovimo prevencijos subjektų sąrašą.

Latvija ir Estija sugriežtindamos Trečiosios direktyvos privalomuosius reikalavimus, į pinigų plovimo prevencijos subjektus yra įtraukusios ne tik azartinius lošimus, bet ir loterijas organizuojančias bendroves. Lietuva loterijas organizuojančių bendrovių į pinigų plovimo prevencijos subjektų sąrašą nėra įtraukusi.

Lietuvos FŽP ir Estijos FŽP turi įgaliojimus tiesiogiai tikrinti pinigų plovimo prevencijos subjektus, o Latvijos FŽP tokių įgaliojimų neturi. Pagrindinė institucija, Latvijoje prižiūrinti ir tikrinanti pinigų plovimo prevencijos subjektų veiklą pinigų plovimo prevencijos srityje, yra Finansų ir kapitalo rinkos komisija (angl. *Financial and Capital Market Commission*), nes didžioji dalis pinigų plovimo prevencijos subjektų yra kredito įstaigos ir finansų įstaigos.

Baltijos valstybių FŽP taip pat teikia pinigų plovimo prevencijos subjektams metodologinę informaciją apie pinigų plovimo schemas, kad būtų galima kuo efektyviau atpažinti įtartinų ar neįprastų piniginių operacijų ar sandorių kriterijus ir patobulinti pinigų plovimo prevencijos sistemą.

¹¹⁰ Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybos direktoriaus 2009 m. sausio 27 d. įsakymas Nr. V-10 „Dėl Buhalterinės apskaitos ar mokesčių konsultavimo paslaugas teikiančioms įmonėms skirtų nurodymų, kuriais siekiama užkirsti kelią pinigų plovimui ir (ar) teroristų finansavimui, patvirtinimo“//Valstybės žinios. 2009, Nr. 15-620.

¹¹¹ The Law of the Republic of Latvia on the Prevention of Laundering the Proceeds from Criminal Activity (Money Laundering) and of Terrorist Financing// http://www.fktk.lv/texts_files/AML_law_engl_January_2010.pdf; prisijungimo laikas: 2011-10-18.

¹¹² The Act of the Republic of Estonia on Money Laundering and of Terrorist Financing Prevention// http://www.eestipank.info/pub/en/dokumendid/dokumendid/oigusaktid/seadused/_120.html; prisijungimo laikas: 2011-01-21.

¹¹³ Europos Parlamento ir Tarybos 2005/60/EB direktyva dėl finansų sistemos apsaugos nuo jos panaudojimo pinigų plovimui ir teroristų finansavimui (Trečioji direktyva)// <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:309:0015:0036:LT:PDF>; prisijungimo laikas: 2011-09-02.

Trečiojoje direktyvoje pateiktas pinigų plovimo prevencijos subjektų sąrašas nėra galutinis, Lietuva, Latvija ir Estija, atsižvelgdamos į naujas pinigų plovimo tendencijas, nuolatos koreguoja jų sąrašą. Tačiau svarbu išvengti, kad į pinigų plovimo prevencijos subjektų sąrašą nebūtų įtrauktos sritys, keliančios mažą pinigų plovimo pavojų, „nes įstatymai turi atitikti visuomenės interesus“¹¹⁴ ir nepagrįstai neapsunkinti verslo aplinkos. Pavyzdžiui, Lietuvoje nuo 2011 m. balandžio 21 d. įsigaliojus LR PPITFPI pakeitimams, draudimo įmonės ir draudimo brokeriai kurie verčiasi ne gyvybės draudimu, nebelaikomi pinigų plovimo prevencijos subjektais, nes praktikoje buvo įsitikinta, kad ši sritis nekelia didelio pinigų plovimo pavojaus.

¹¹⁴ Gallant M. M. Money Laundering and the Proceeds of Crime: Economic Crime and Civil Remedies.-Northampton: Edward Elgar, 2005. P. 133.

3. PINIGŲ PLOVIMO PREVENCIJOS PRIEMONIŲ EFEKTYVUMO DIDINIMAS LIETUVOJE, LATVIJOJE IR ESTIJOJE

3.1. Tyrimo metodika ir organizavimas

Tyrimo tikslas. Išanalizuoti nusikalstamu būdu įgyto turto legalizavimo prevencijos priemones Baltijos šalyse ir jų atitikimą tarptautiniams teisės aktams, taip pat pateikti pasiūlymus pinigų plovimo prevencijos priemonių efektyvumui gerinti.

Tiriamieji – Lietuvos FŽP, Latvijos FŽP ir Estijos FŽP dirbantys asmenys.

Tyrimo metodas: siekiant užsibrėžto tikslo ir išspręsti iškeltus uždavinius buvo naudojama ekspertų anketinė apklausa. Respondentų duomenų patikimumas buvo užtikrintas pasirinkus anoniminę anketą (žr. priedas Nr. 1 ir Nr. 2). Anketą sudarė 25 klausimai.

Anketa buvo sudaryta iš atvirų, kai respondentas savarankiškai formulavo atsakymus, ir uždarų, kai tiriamasis rinkosi atsakymą iš pateiktų variantų, klausimų.

Anketa buvo sudaryta iš kelių grupių klausimų, kuriuos galima suskirstyti taip:

- Pinigų plovimo paplitimas;
- Pinigų plovimo įstatyminis reglamentavimas;
- Kova su pinigų plovimu;
- Informacija apie respondentą.

Ekspertų anketinės apklausos eiga: Baltijos valstybių dirbantiems asmenims elektroniniu paštu 2011 m. lapkričio mėn. buvo išsiųstos anketos. Respondentų buvo paprašyta atsakyti klausimus per septynias dienas atsižvelgiant į jų šalies patirtį ir elektroniniu paštu persiųsti atsakymus. Tyrimo metu iš viso buvo apklaustas 41 respondentas. Buvo išsiųsta 10 anketų Lietuvos FŽP darbuotojams, 19 anketų – Latvijos FŽP darbuotojams, 17 anketų – Estijos FŽP darbuotojams. Tyrimo analizei buvo gautos ir tiko 10 anketų iš Lietuvos FŽP darbuotojų, 17 anketų iš Latvijos FŽP darbuotojų ir 14 anketų iš Estijos FŽP darbuotojų. Tyrimo metu gauti duomenys šiame darbe pateikiami vienetų išraiška.

Anketoje ekspertams buvo pateikta informacija apie tyrimo tikslus, nurodyta, koks asmuo atlieka tyrimą, taip pat paaiškinta anketų pildymo tvarka. Tyrimo metu buvo siekta maksimaliai užtikrinti anonimiškumą, todėl anketoje buvo pažymėta, kad anketose vardo ir pavardės rašyti nereikia.

3.2. Tyrimo rezultatai ir jų analizė

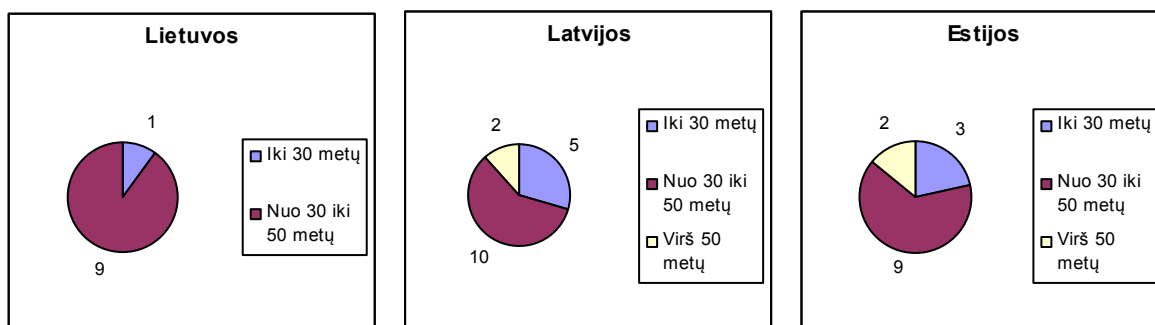
Respondentai:

Siekiant surinkti informaciją apie pačius tiriamuosius, buvo pateikti klausimai apie respondentų amžių, patirtį kovos su pinigų plovimu srityje ir išsilavinimą.

Amžius:

1 pav.

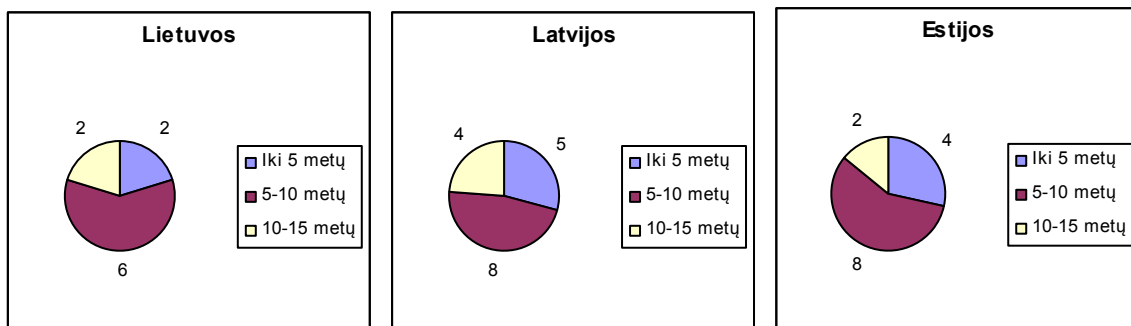
Visų respondentų duomenys apie amžių

Patirtis kovos su pinigų plovimu srityje:

2 pav.

Visų respondentų duomenys apie patirtį kovoje su pinigų plovimu

Išsilavinimas:

Visi apklausti Baltijos šalių respondentai turi aukštąjį išsilavinimą.

Remiantis respondentų pateiktais atsakymais galima teigti, kad Baltijos šalių FŽP dauguma darbuotojų yra nuo 30 iki 50 metų, turintys nuo 5–10 metų darbo patirtį kovos su pinigų plovimu srityje ir aukštąjį išsilavinimą. Ši informacija leidžia daryti išvadą, kad respondentai turi pakankamai profesinės patirties ir žinių pinigų plovimo prevencijos srityje. Kaip matyti iš 2 paveikslėlio, tik nedidelė dalis respondentų turi iki 5 metų patirtį pinigų plovimo prevencijos srityje ir gali neturėti pakankamai profesinių žinių.

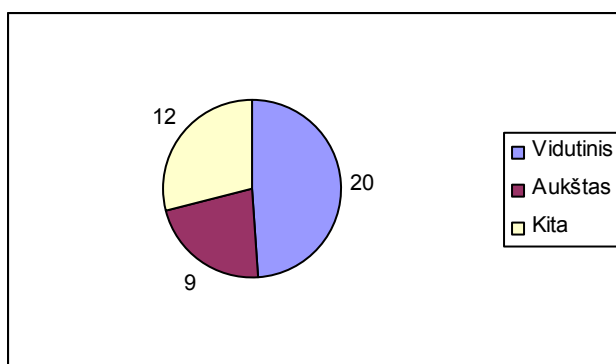
Nei vienas respondentas nenurodė, kad turi patirties kovos su pinigų plovimu srityje 15 ir daugiau metų. Baltijos šalyse teisės aktai reglamentuojantys pinigų plovimo prevenciją ir kriminalizuojantys pinigų plovimą buvo priimti tik XX amžiaus dešimto dešimtmečio viduryje. Tai buvo visiškai nauja sritis teisėsaugos institucijos darbuotojams.

Pinigų plovimo paplitimas

Anketos pradžioje buvo pateikti klausimai apie pinigų plovimo paplitimą ir dinamiką respondento šalyje.

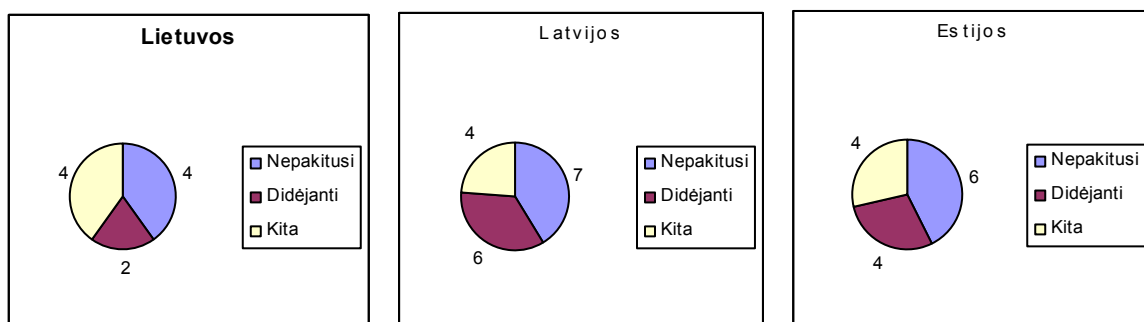
3 pav.

Visų respondentų nuomonė apie pinigų plovimo paplitimą

4 pav.

Baltijos valstybių respondentų nuomonė apie pinigų plovimo dinamiką

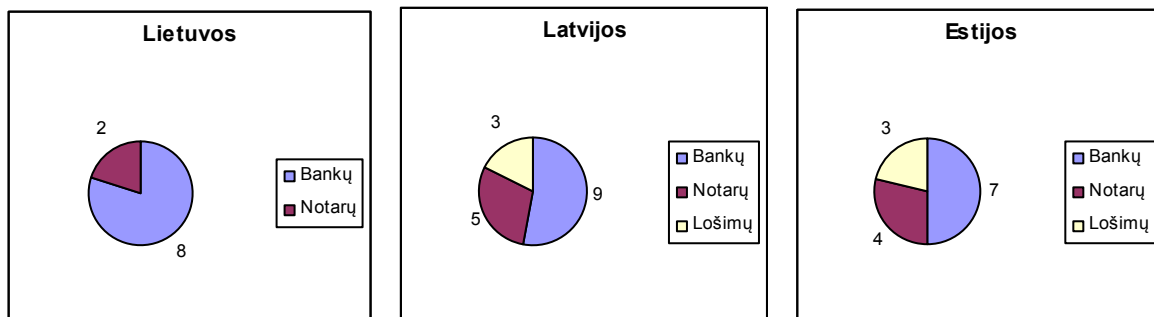
Vertinant tyrimo metu gautus duomenis, galima prieiti prie išvados, kad Baltijos šalyse pinigų plovimo paplitimas yra vidutinis, galintis didėti, nes nei vienas respondentas nenurodė, kad šiuo metu įžvelgia žemėjančią pinigų plovimo dinamiką. Respondentai, pasirinkę kitą atsakymą, dažniausiai nurodė, kad sunku apibrėžti pinigų plovimo paplitimą ar dinamiką jų šalyje, nes pinigų plovimas yra latentinė nusikalstama veika. Dėl šios priežasties atliekant ikiteisminius tyrimus, susijusius su nusikalstamomis veikomis, kurios generuoja turtą (pelnymasis iš kito asmens prostitucijos, kontrabandos, neteisėta prekyba narkotinėmis ir psichotropinėmis medžiagomis, sukčiavimas ir kt.), būtina atlikti finansinius tyrimus, kad būtų nustatytas ir areštuotas turtas, gautas

iš nusikalstamos veikos. Patys pinigų plovimo prevencijos subjektai negali nustatyti visų piniginių operacijų ir sandorių susijusių su pinigų plovimu.

Respondentų buvo paklausta, kuriuo sektoriumi dažniausiai pasinaudojama vykdant pirmąją pinigų plovimo stadiją – įtraukimo, antrąją pinigų plovimo stadiją – sluoksniavimo, trečiąją pinigų plovimo stadiją – integracijos.

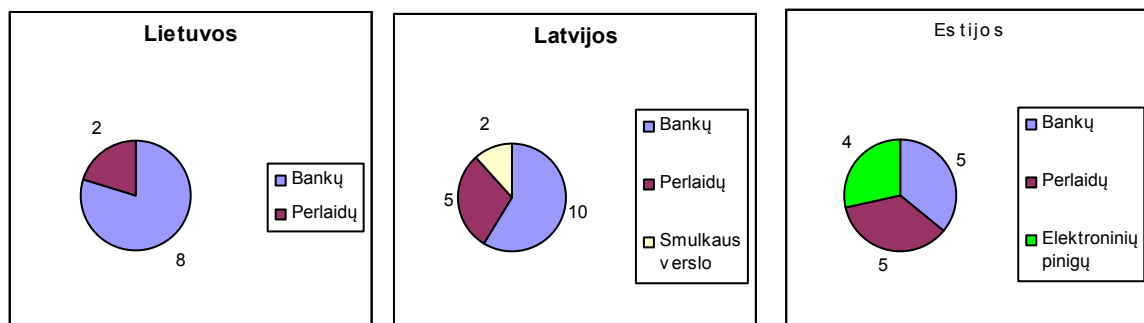
5 pav.

Baltijos valstybių respondentų nuomonė apie dažniausiai naudojamą sektorių įtraukimo stadijoje

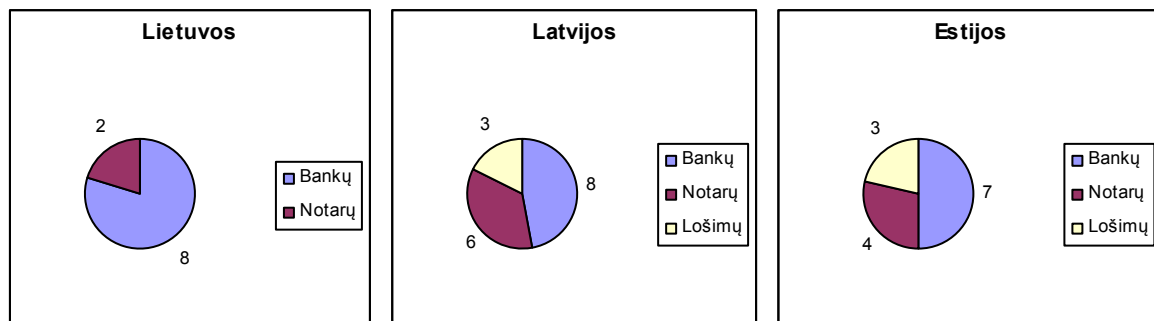
6 pav.

Baltijos valstybių respondentų nuomonė apie dažniausiai naudojamą sektorių sluoksniavimo stadijoje

7 pav.

Baltijos valstybių respondentų nuomonė apie dažniausiai naudojamą sektorių integracijos stadijoje

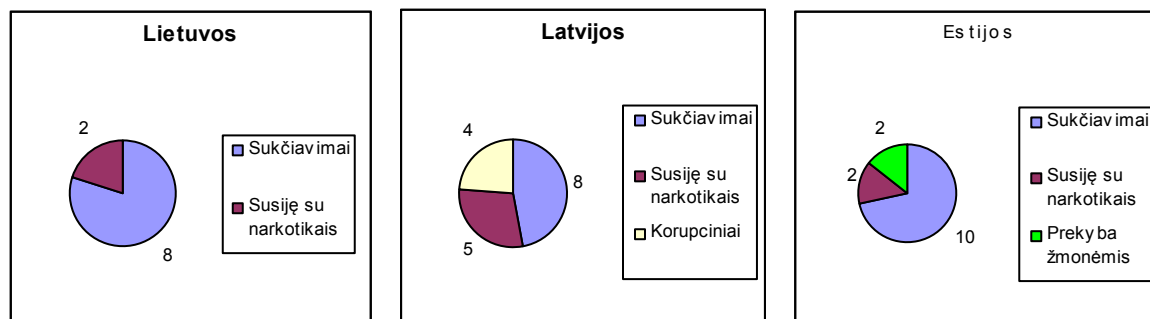
Išanalizavus tyrimo duomenis matyti, kad Baltijos šalyse visose trijose pinigų plovimo stadijose dažniausiai pasinaudojama bankų sektoriumi. Taigi bankų sektoriui turi būti skiriamas didelis dėmesys įgyvendinant pinigų plovimo prevencijos priemones. Svarbu pažymėti, kad Lietuvos FŽP, Latvijos FŽP respondentai anketose nurodė, kad elektroninių pinigų sektoriumi pasinaudojama vykdant pinigų plovimą. Tuo tarpu 4 Estijos FŽP respondentai nurodė, kad elektroninių pinigų sektorius dažnai panaudojamas antrojoje pinigų plovimo stadijoje – sluoksniavimo. Autoriaus nuomone, tai galima paaiškinti tuo, kad elektroniniai pinigai Lietuvoje ir Latvijoje dar nėra pakankamai populiarūs ir paplitę. Pavyzdžiui, Lietuva dar net nėra perkėlus Europos Parlamento ir Tarybos 2009/110/EB direktyvos dėl elektroninių pinigų įstaigų steigimosi, veiklos ir riziką ribojančios priežiūros (toliau – elektroninių pinigų direktyva)¹¹⁵ normų į nacionalinius įstatymus, nors įsipareigojo tai padaryti iki 2011 m. balandžio 30 d. Lietuvoje vis dar išlieka griežtesni reikalavimai įsteigti elektroninius pinigus leidžiančią įstaigą, todėl Lietuvoje dar neregistruotas nei vienas elektroninių pinigų leidėjas. Tuo tarpu Estijoje jau yra įgyvendinta elektroninių pinigų direktyva.

Taip pat respondentai nurodė, kad greitųjų piniginių perlaidų sektoriumi (ypač „Western Union“) naudojama antrojoje pinigų plovimo stadijoje – sluoksniavimo. Vertinant šiuos duomenis, galima teigti, kad „Western Union“ sistema naudojama dėl patogumo, nes asmenims nereikia atidaryti banke sąskaitų, o patys pavedimai gali būti įvykdyti beveik visame pasaulyje per trumpą laiko tarpą.

Respondentų buvo paklausta, kurie pirminiai nusikaltimai dažniausiai figūruoja pinigų plovimo baudžiamuosiuose bylose.

8 pav.

Duomenys apie dažniausiai figūruojančius pirminius nusikaltimus pinigų plovimo baudžiamosiose bylose

¹¹⁵ Europos Parlamento ir Tarybos 2009/110/EB direktyva dėl elektroninių pinigų įstaigų steigimosi, veiklos ir riziką ribojančios priežiūros, iš dalies keičianti Direktyvas 2005/60/EB ir 2006/48/EB ir panaikinanti Direktyvą 2000/46/EB//<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:267:0007:0017:LT:PDF>; prisijungimo laikas: 2011-11-13.

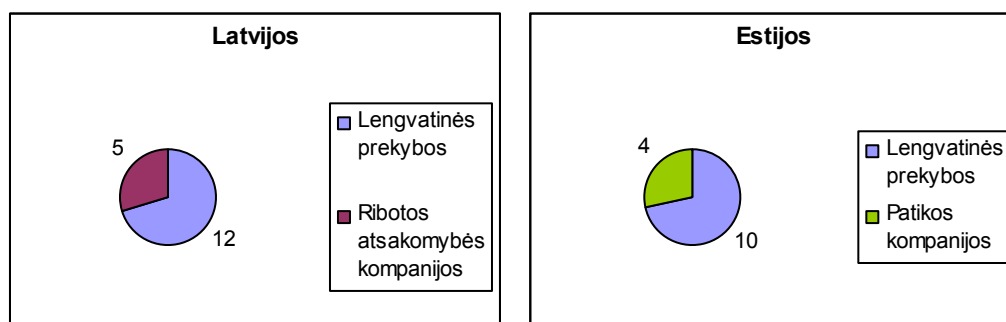
Kaip rodo apklausos rezultatai, visose tiriamose valstybėse pinigų plovimo baudžiamosiose bylose dažniausiai figūruoja pirminiai nusikaltimai, susiję su sukčiavimu, daug mažesnę dalį sudaro nusikaltimai, susiję su narkotinėmis ir psichotropinėmis medžiagomis, prekyba žmonėmis. Tai rodo, kad nors Lietuvoje¹¹⁶, Latvijoje¹¹⁷ ir Estijoje¹¹⁸ yra paplitę nusikaltimai, susiję su neteisėtu disponavimu narkotinėmis ir psichotropinėmis medžiagomis ir jų apyvarta, tačiau pinigų plovimo baudžiamosiose bylose jie retai figūruoja kaip pirminiai nusikaltimai.

Respondentų buvo paklausta, kokios formos juridiniai asmenys dažniausiai naudojami vykdant pinigų plovimą.

Lietuvos FŽP visi 10 respondentų nurodė, kad lengvatinės prekybos kompanijos dažniausiai naudojamos vykdant pinigų plovimą.

9 pav.

Latvijos ir Estijos respondentų nuomonė apie dažniausiai naudojamas kompanijas vykdant pinigų plovimą

Rezultatai rodo, kad Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje dažniausiai naudojamos pinigų plovimo schemose lengvatinės prekybos kompanijos. 4 Estijos respondentai paminėjo ir patikos kompanijas. Autoriaus nuomone, lengvatinės prekybos ir patikos kompanijos populiarios pinigų plovimo schemose todėl, kad užtikrina anonimiškumą ir ribotą atsakomybę.

Pinigų plovimo įstatyminis reglamentavimas

Respondentų buvo paklausta, ar pinigų plovimo dalyku galima būtų laikyti turta, gautą iš neteisėtos veikos, kuri užtraukia administracinę atsakomybę, civilinę atsakomybę, drausminę atsakomybę ar kt.

¹¹⁶ Lithuania drug markets and drug-related offence// <http://www.emcdda.europa.eu/publications/country-overviews/lt#dro>; prisijungimo laikas: 2011-11-22.

¹¹⁷ Latvia drug markets and drug-related offence// <http://www.emcdda.europa.eu/publications/country-overviews/lv#dro>; prisijungimo laikas: 2011-11-22.

¹¹⁸ Estonia drug markets and drug-related offence// <http://www.emcdda.europa.eu/publications/country-overviews/ee#dro>; prisijungimo laikas: 2011-11-22.

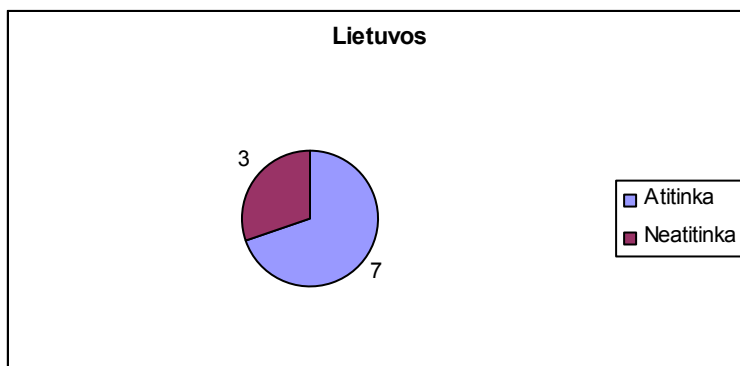
Visi respondentai vienareikšmiškai atsakė, kad pinigų plovimo dalyku galima būtų laikyti tik turtą, gautą iš neteisėtos veikos, kuri užtraukia baudžiamąją atsakomybę.

Tai rodo, kad pinigų plovimo dalyku laikomas tik turtas, gautas iš pavojingiausios neteisėtos veikos, t. y. kriminalinio nusikaltimo. Turto, gauto iš neteisėtos veikos, užtraukiančios administracinę ar drausminę atsakomybę negalime laikyti pinigų plovimo dalyku, nors jis ir generuoja pinigines lėšas. Minėtos veikos nėra tokios pavojingos, kaip nusikalstamos veikos, ir generuoja mažesnes lėšas.

Respondentų buvo paklausta, ar jų šalies baudžiamajame kodekse reglamentuotos pavojingos pinigų plovimo veikos atitinka Vienos ir Palermo konvencijų privalomąsias normas ir kokias pavojingas pinigų plovimo veikas papildomai reikėtų kriminalizuoti jų šalyje?

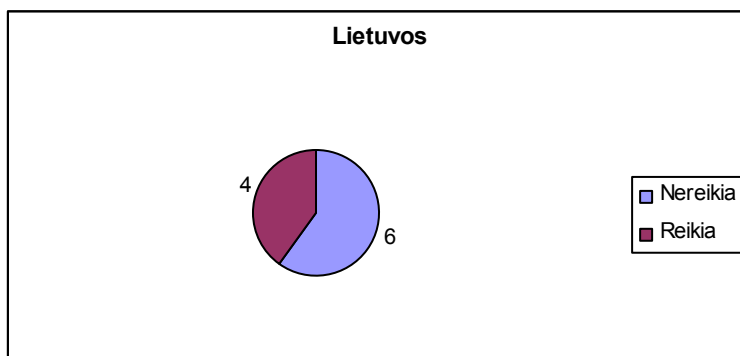
10 pav.

Lietuvos respondentų nuomonė apie atitiktį

11 pav.

Lietuvos respondentų nuomonė apie papildomų pavojingų pinigų plovimo veikų kriminalizavimą

Visi Latvijos ir Estijos respondentai vienareikšmiškai atsakė, kad jų šalies baudžiamajame kodekse reglamentuotos pavojingos pinigų plovimo veikos atitinka Vienos ir Palermo konvencijų privalomąsias normas ir jokių papildomų pavojingų pinigų plovimo veikų nereikia kriminalizuoti.

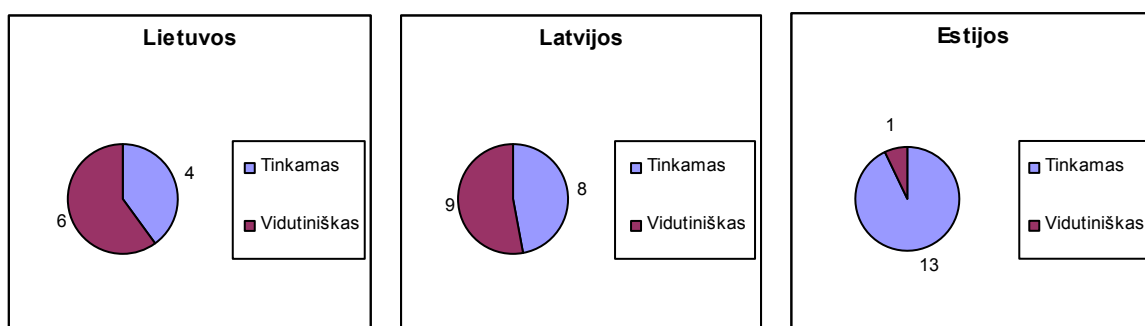
Rezultatai rodo, kad beveik visi Lietuvos, Latvijos ir Estijos respondentai mano, kad jų šalies baudžiamajame kodekse reglamentuotos pavojingos pinigų plovimo veikos atitinka Vienos ir Palermo konvencijų privalomasias normas. Nors 4 Lietuvos respondentai nurodė, kad, jų manymu, LR BK reglamentuotos pavojingos pinigų plovimo veikos neatitinka Vienos ir Palermo konvencijų privalomųjų normų, tačiau jų nedetalizavo. Galime daryti išvadą, kad minėti 4 respondentai, atsakydami į šiuos klausimus, nenuosekliai išanalizavo LR BK 216 str. normų atitiktį Vienos ir Palermo konvencijų privalomosioms normoms ir negalėjo detalizuoti neatitikimų arba šiam klausimui neskyrė pakankamai dėmesio.

Kova su pinigų plovimu

Respondentų buvo paklausta, koks yra pinigų plovimo prevencijos priemonių efektyvumas jų šalyje.

12 pav.

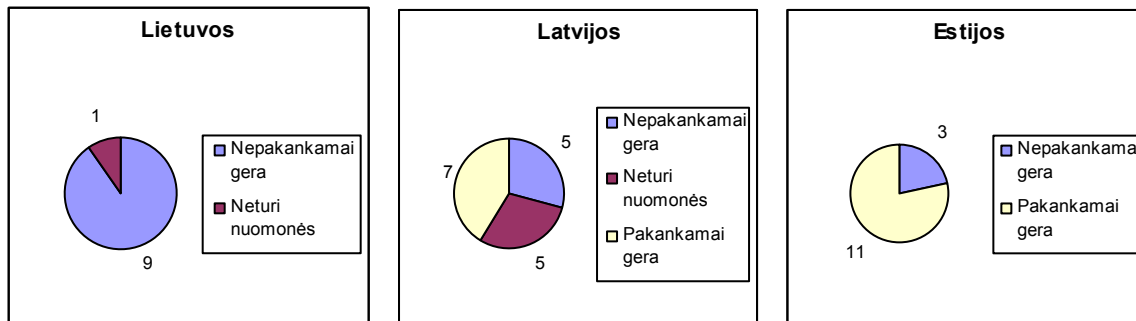
Baltijos valstybių respondentų nuomonė apie pinigų plovimo prevencijos priemonių efektyvumą

Apklauskos rezultatai rodo, kad didesnė dalis Lietuvos FŽP ir Latvijos FŽP respondentų mano, kad jų šalyje veikiančios pinigų plovimo prevencijos priemonių efektyvumas yra vidutiniškas. Nei vienas respondentas nenurodė, kad efektyvumas būtų nepakankamas. Estijos FŽP respondentai beveik vienareikšmiškai nurodė, kad jų šalyje pinigų plovimo prevencijos priemonių efektyvumas yra tinkamas.

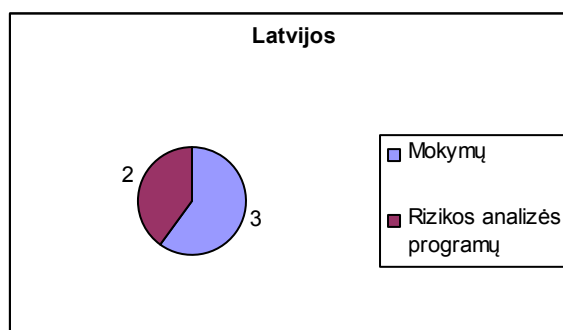
Respondentų buvo paklausta, ar jų šalies FŽP materialinė techninė bazė yra pakankamai gera, siekiant efektyviai kovoti su pinigų plovimu šalyje. Jei respondentas atsakė „Ne“, buvo prašoma pažymėti ar nurodyti, kokių materialinių techninių priemonių šaliai trūksta, kad kova su pinigų plovimu būtų efektyvesnė.

Baltijos valstybių respondentų nuomonė apie jų šalies FŽP materialinę techninę bazę

Visi 9 neigiamai padėti įvertinę Lietuvos FŽP respondentai nurodė, kad jiems trūksta rizikos analizės programų.

Latvijos respondentų nuomonė apie tai ko trūksta jų šalies FŽP materialinei techninei bazei

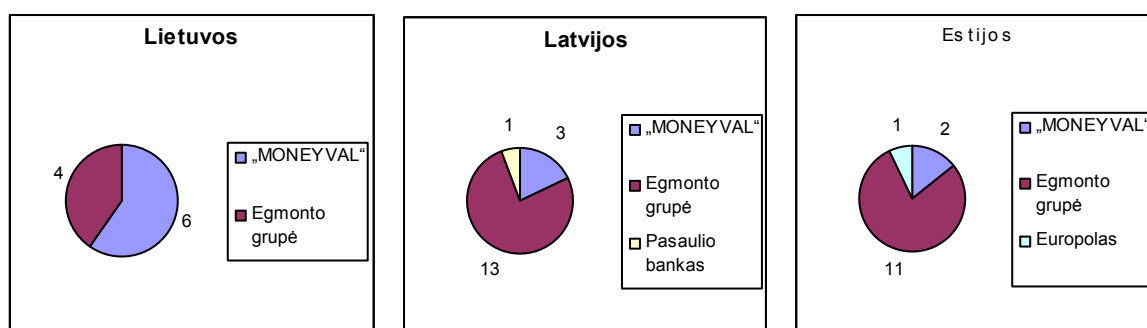
Neigiamai padėti Estijos FŽP įvertinę 3 respondentai nurodė, kad jiems trūksta mokymų.

Remiantis atlikto tyrimo duomenimis galima teigti, kad beveik visi Lietuvos FŽP respondentai nepatenkinti turima materialine technine baze, nes trūksta rizikos analizės programų. Tuo tarpu Latvijos FŽP ir Estijos FŽP dauguma respondentų palankiai vertina savo šalies FŽP materialinę techninę bazę. Respondentai, kurie pateikė neigiamą atsakymą, nurodė, kad trūksta mokymų ir rizikos analizės programų. Autoriaus nuomone, Lietuvos respondentai pateikė neigiamą atsakymą, nes Lietuvos FŽP neturi nei vienos rizikos analizės programos, kuri automatiškai vertintų pateiktus pranešimus apie įtartinas ir neįprastas pinigines operacijas ar sandorius, tuo tarpu Latvijoje ir Estijoje tokios programos veikia.

Rezultatai rodo, kad Lietuvoje įdiegus rizikos analizės programas, o Latvijoje ir Estijoje papildomai apmokius darbuotojus, kova su pinigų plovimu galėtų tapti efektyvesnė.

Respondentų buvo paklausta, kuri tarptautinė organizacija efektyviausiai padeda kovoti su pinigų plovimu jų šalyje.

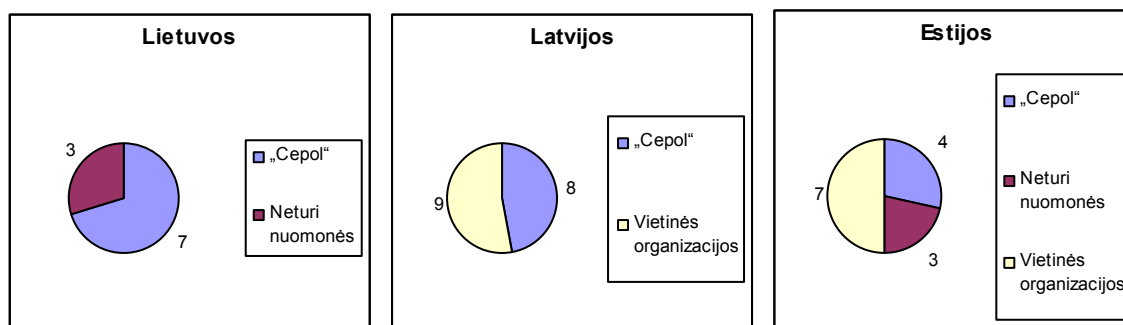
Baltijos valstybių respondentų nuomonė apie tarptautines organizacijas, kurios efektyviausiai padeda kovoti su pinigų plovimu

Apibendrinus duomenis, galima teigti, kad visoms valstybėms efektyviausiai padeda kovoti su pinigų plovimu Egmonto grupė ir „MONEYVAL“. Kitos tarptautinės organizacijos buvo paminėtos tik kelis kartus. Autoriaus nuomone, respondentai, vertindami tarptautinių organizacijų efektyvumą, daugiausia dėmesio skyrė organizacijoms, su kuriomis praktikoje dažniausiai bendradarbiauja. Pavyzdžiui, naudojantis Egmonto grupės kanalu bendradarbiaujama su kitų šalių FŽP.

Respondentų buvo paklausta, kurios organizacijos jiems vykdyti mokymai efektyviausiai buvo pritaikyti praktikoje kovojant su pinigų plovimu.

Baltijos valstybių respondentų nuomonė apie organizacijos efektyviausiai vykdytus mokymus

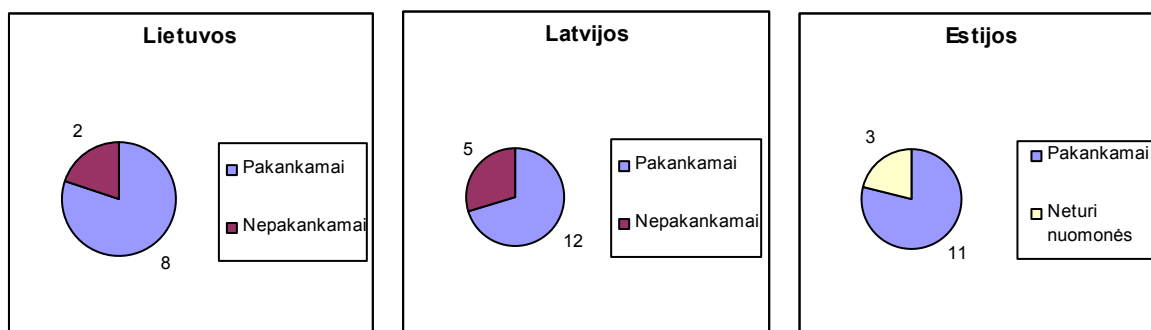
Vertinant tyrimo metu gautus duomenis, galima nurodyti, kad Lietuvos FŽP respondentai palankiausiai vertina „Cepol“ vykdytus mokymus, o Latvijos FŽP ir Estijos FŽP palankiausiai vertina jų šalies vykdytus mokymus. Darytina išvada, kad Lietuvos respondentai nedalyvavo jų šalies rengiamuose mokymuose arba jie buvo mažiau naudingi, nei užsienio institucijų rengiami mokymai.

Respondentų buvo paklausta, ar tirdami gautus pranešimus apie įtartinas pinigines operacijas, susijusias su pinigų plovimu, pakankamai gauna tyrimui reikalingos papildomos

informacijos iš pinigų plovimo subjektų (finansų įstaigų, notarų ir kt.). Jei respondentas atsakė „Ne“, buvo prašoma pažymėti ar nurodyti, iš kokių subjektų sudėtinga gauti tyrimui reikalingos informacijos.

17 pav.

Baltijos valstybių respondentų nuomonė apie informacijos gavimo pakankamumą iš pinigų plovimo subjektų

Lietuvos FŽP 2 respondentai nurodė, kad problematiška gauti informacijos iš tam tikrų bankų.

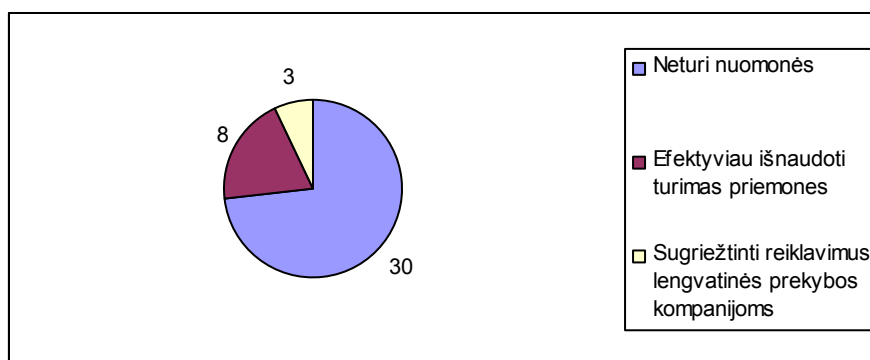
Latvijos FŽP 5 respondantai nurodė, kad problematiška gauti informacijos iš tam tikrų bankų ir notarų.

Išanalizavus tyrimo duomenis, matyti, kad dauguma respondentų patenkinti gaunama informacija. Tačiau Lietuvos ir Latvijos respondantai nurodė, kad tam tikri bankai ir notariai teikia nepakankamai reikalingos informacijos. Darytina prielaida, kad tam tikri bankai Lietuvoje ir Latvijoje (notariai) gali sąmoningai vengti pateikti tyrimui reikalingos informacijos.

Respondentų buvo paklausta, kokias papildomas priemones reikia įgyvendinti, kad būtų pagerinta pinigų plovimo prevencija jų šalyje.

18 pav.

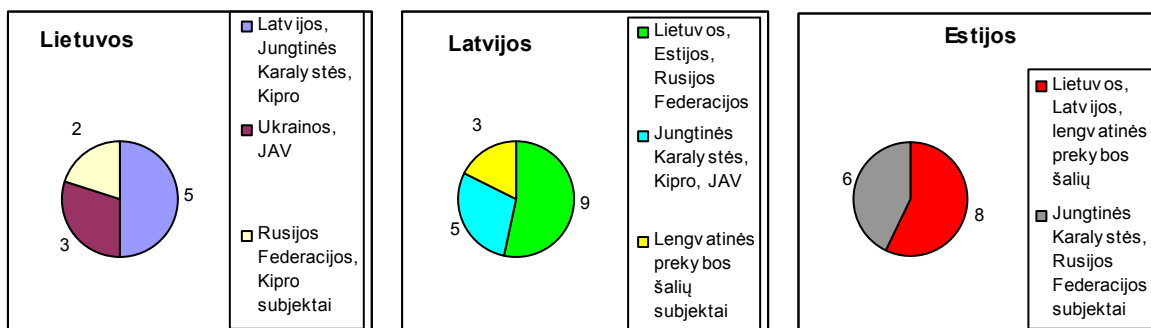
Visų respondentų nuomonė apie papildomas pinigų plovimo prevencijos priemones

Respondentų buvo paklausta, kokių užsienio šalių juridiniai ir fiziniai asmenys daugiausiai figūruoja pranešimuose apie įtartinas ar neįprastas pinigines operacijas susijusias su pinigų plovimu.

19 pav.

Baltijos valstybių respondentų nuomonė apie dažniausiai figūruojančių užsienio šalių juridinius ir fizinius asmenis pinigų plovimo tyrimuose

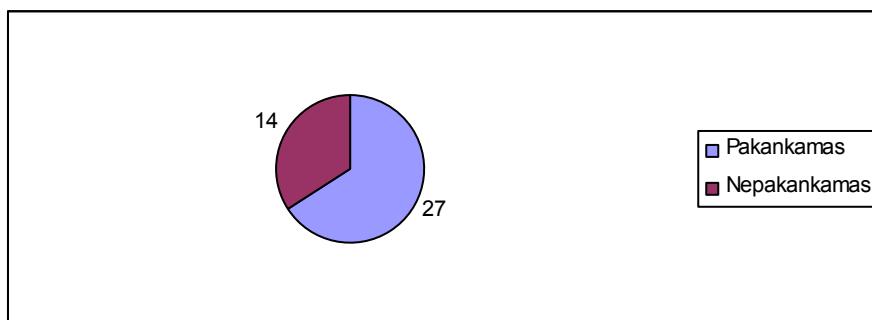
Rezultatai rodo, kad šalyse daugiausia figūruoja kaimyninių šalių ir lengvatinės prekybos zonų subjektai. Autoriaus nuomone, ši tendencija yra paplitusi, nes kaimyninės šalys yra susijusios ekonominiais santykiais, o lengvatinės prekybos šalių kompanijų tikrieji savininkai dažnai būna vietinės ar kaimyninės šalies (Lietuvos, Latvijos ar Estijos) piliečiai, nenorintys atskleisti savo tapatybės.

Respondentų buvo paklausta, ar jų šalies FŽP svarbus bendradarbiavimas su kitais Baltijos šalių FŽP (priklausomai nuo respondento šalies, Lietuvos, Latvijos arba Estijos) kovos su pinigų plovimu kontekste. Ar, jų nuomone, yra pakankamas Lietuvos, Latvijos ir Estijos FŽP bendradarbiavimas kovos su pinigų plovimu kontekste. Taip pat buvo prašoma nurodyti, kokias papildomas priemones reikia įgyvendinti, kad Lietuvos, Latvijos, Estijos FŽP bendradarbiavimas būtų efektyvesnis kovos su pinigų plovimu kontekste.

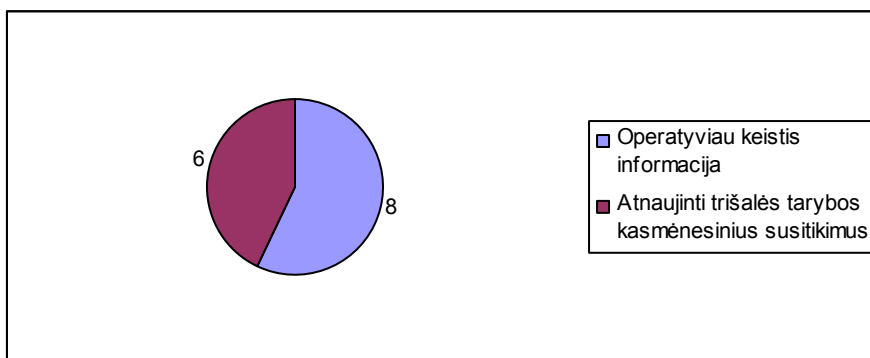
Visi Lietuvos, Latvijos ir Estijos respondentai vienareikšmiškai atsakė, kad jų šalies FŽP svarbus bendradarbiavimas su kaimyninių šalių FŽP kovos su pinigų plovimu kontekste.

20 pav.

Visų respondentų nuomonė apie Lietuvos, Latvijos ir Estijos FŽP bendradarbiavimo pakankamumą

Visų respondentų nuomonė apie reikalingas papildomas Lietuvos, Latvijos ir Estijos FŽP bendradarbiavimo priemones

Apibendrinus pateiktus duomenis, galima teigti, kad visų valstybių respondentai mano, kad bendradarbiavimas su kaimyninės šalies FŽP yra svarbus ir pakankamai efektyvus. Tačiau dalis respondentų mano, kad Baltijos šalių FŽP bendradarbiavimas būtų efektyvesnis, jeigu būtų atnaujinti trišalės tarybos (Lietuvos, Latvijos ir Estijos FŽP atstovų) kas mėnesiniai susitikimai ir operatyviau būtų keičiamasi informacija.

Trišalė taryba susirinkdavo šalių pasienio zonoje aptarti nagrinėjamų tyrimų ir apsikeisti tyrimui reikalinga informacija.

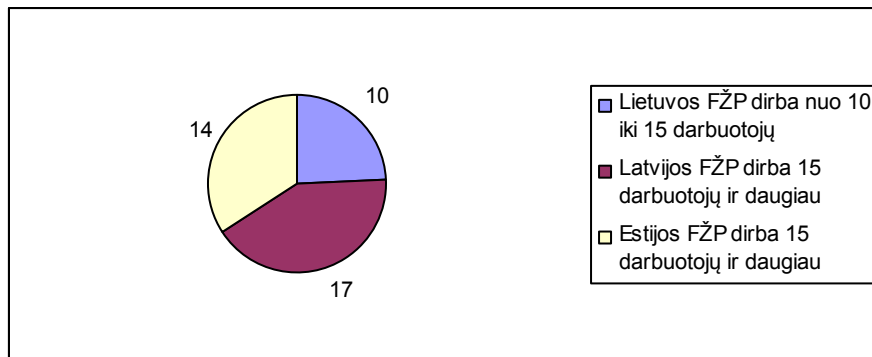
Respondentų buvo paklausta, kokio bendro ir (ar) specialaus išsilavinimo asmuo gali pretenduoti į jų šalies FŽP.

Visi Lietuvos, Latvijos ir Estijos respondentai vienareikšmiškai atsakė, kad jų šalies FŽP gali pretenduoti asmenys, turintys aukštąjį socialinių mokslų išsilavinimą (teisė, ekonomika, vadyba, politologija ir kt.).

Atsižvelgiant į respondentų atsakymą, galima teigti, kad visų šalių pretendentams keliami aukšti reikalavimai norint įsidarbinti į FŽP.

Respondentų buvo paklausta, kiek asmenų dirba jų šalies FŽP. Taip pat buvo prašoma nurodyti, kiek jų šalies FŽP asmenų tiesiogiai tiria įtartinų piniginių operacijų pranešimus, susijusius su pinigų plovimu.

Visų respondentų atsakymai apie jų šalies FŽP dirbančių asmenų skaičių

Visi Baltijos šalių respondentai nurodė, kad jų šalies FŽP įtartinų piniginių operacijų pranešimus, susijusius su pinigų plovimu, tiesiogiai tiria nuo 5 iki 10 darbuotojų.

Kaip matyti iš 22 paveikslėlio, kiekvienos šalies respondentai nurodė vienareikšmius atsakymus apie jų šalies FŽP dirbančių asmenų skaičių. Vertinant tyrimo metu gautus duomenis, galima teigti, kad Lietuvos FŽP dirba mažiausiai darbuotojų, lyginant su Latvijos FŽP ir Estijos FŽP, nors Lietuva pagal gyventojų skaičių lenkia minėtas šalis.

IŠVADOS

Magistro baigiamajame darbe numatytas tyrimo tikslas ir uždaviniai yra įvykdyti.

1) Pinigų plovimas yra latentinė ir viena iš sunkiausiai nustatomų nusikalstamų veikų. Todėl šios veikos nustatyme svarbų vaidmenį atlieka tarptautiniuose ir nacionaliniuose teisės aktuose apibrėžtos pagrindinės pinigų plovimo prevencijos priemonės kurias galima išskirti į šias rūšis:

- a) Pinigų plovimo kriminalizavimas;
- b) Visapusis reguliavimo ir priežiūros režimas bankams, nebankinėms finansinėms institucijoms ir kitiems subjektams kuriais gali būti pasinaudota legalizuojant turtą;
- c) Finansų įstaigų ir kitų subjektų mokymai;
- d) Kliento ir naudos gavėjo tapatybės nustatymas ir tinkamas šios informacijos kaupimas, saugojimas;
- e) Pranešimai kompetentingai institucijai apie įtartinas pinigines operacijas, sandorius ir pinigines operacijas;
- f) Informacijos rinkimas apie subjektus, gabenančius per valstybės sieną grynuosius pinigus.

2) Lietuvos baudžiamajame įstatyme kriminalizuotos veikos, apimančios beveik visus pinigų plovimo būdus, reglamentuotus privalomose tarptautinių teisės aktų normose. Tačiau LR BK 216 str. neįgyvendina Vienos konvencijos 3 str. 1 dalies b ir c punktuose bei Palermo konvencijos 6 str. 1 dalyje išdėstytų privalomų pinigų plovimo sampratos reglamentavimo normų, t. y.:

LR BK 216 str. neapima kitų pavojingų veikų, kai siekiama įteisinti nusikalstamu būdu įgytą turtą neatliekant finansinių operacijų, nesudarant sandorių, nenaudojant turto ūkinėje, komercinėje veikloje ar nurodant, kad tai gauta iš teisėtos veikos. Tuo nepagrįstai susiaurinamas pavojingų veikų sąrašas. Pavyzdžiui, neįtraukta situacija, kai asmuo, siekdamas nuslėpti ar įteisinti savo paties ar kito asmens nusikalstamu būdu įgytus pinigus, perduoda pinigines lėšas kitam asmeniui.

3) Latvijos ir Estijos nacionaliniuose teisės aktuose kriminalizuotos veikos, apimančios visus pinigų plovimo būdus, reglamentuotus privalomose tarptautinių teisės aktų normose.

4) Galiojančioje LR BK 216 str. redakcijoje pinigų plovimo samprata yra apibrėžiama siauriau negu Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymo 2 str. 14 d. Šiame įstatyme pinigų plovimo sampratos reglamentavimas atitinka tarptautines teisės normas pinigų plovimo srityje.

5) Latvijos ir Estijos nacionalinėse teisės bazėse yra reglamentuota vieninga pinigų plovimo koncepcija tiek baudžiamuosiuose, tiek administracines priemones, susijusias su pinigų plovimo prevencija, nustatančiuose įstatymuose.

6) LR BK 189 str. normos laikytinos papildančiomis LR BK 216 str. normas ir kartu su LR BK 216 str. nustato atsakomybę už pinigų plovimą Lietuvoje.

7) Baltijos šalių nacionaliniuose įstatymuose numatyta, kad pinigų plovimo pirminiu nusikaltimu gali būti bet kuri veika, apibrėžta baudžiamajame kodekse, t. y. neskirsto pagal veikos pobūdį ar sunkumą. Baudžiamoji atsakomybė už pinigų plovimą gali būti pritaikyta nepriklausomai nuo to, ar asmuo buvo nuteistas už pirminę nusikalstamą veiką.

8) Lietuvos, Latvijos ir Estijos teisės aktuose apibrėžti pinigų plovimo prevencijos subjektai visiškai atitinka Trečiosios direktyvos 2 str. apibrėžtus privalomuosius subjektus. Lietuva, sugriežtindama Trečiosios direktyvos privalomuosius reikalavimus, į pinigų plovimo prevencijos subjektus įtraukė antstolius ar teisę atlikti antstolių veiksmus turinčius asmenis. Estija taip pat įtraukė antstolius į pinigų plovimo prevencijos subjektus, tačiau ne visais atvejais, o tik tada, kai antstoliai atlieka tam tikrus reglamentuotus sandorius ar operacijas. Latvija nėra įtraukusi antstolių į pinigų plovimo prevencijos subjektų sąrašą.

Latvija ir Estija, sugriežtindamos Trečiosios direktyvos privalomuosius reikalavimus, papildomai į pinigų plovimo prevencijos subjektus yra įtraukusios ne tik azartinius lošimus, bet ir loterijas organizuojančias bendroves.

9) Atliktos ekspertų apklausos rezultatai parodė, kad Baltijos šalyse pinigų plovimo paplitimas yra vidutinis, turintis tendenciją didėti.

10) Tyrimu nustatyta, kad vieni pinigų plovimo prevencijos subjektai negali nustatyti visų piniginių operacijų ir sandorių, susijusių su pinigų plovimu. Todėl būtina atliekant ikiteisminius tyrimus, susijusius su nusikalstamomis veikomis, kurios generuoja turtą (pelnymasis iš kito asmens prostitucijos, kontrabanda, neteisėta prekyba narkotinėmis ir psichotropinėmis medžiagomis, sukčiavimas ir kt.), atlikti finansinius tyrimus, kad galima būtų identifikuoti nusikalstamu būdu gautą turtą.

11) Baltijos šalyse visose trijose pinigų plovimo stadijose dažniausiai pasinaudojama bankų sektoriumi. Sluoksniavimo stadijoje taip pat dažnai naudojamos greitųjų piniginių perlaidų sektoriumi (ypač „*Western Union*“). Galima teigti, kad „*Western Union*“ sistema naudojama dėl patogumo, nes asmenims nereikia atidaryti banke sąskaitų, o patys pavedimai gali būti įvykdyti beveik visame pasaulyje per trumpą laiką.

12) Baltijos šalyse pinigų plovimo schemose dažniausiai dalyvauja lengvatinės prekybos ir kaimyninių šalių bendrovės. Tai rodo, kad kaimyninės šalys yra susijusios ekonominiais santykiais, o lengvatinės prekybos kompanijos gali būti naudojamos, siekiant tikriesiems savininkams užtikrinti anonimiškumą ir ribotą atsakomybę.

Tai dar kartą patvirtinta, kad Baltijos šalims svarbus tarpusavio operatyvus bendradarbiavimas kovos su pinigų plovimu kontekste.

13) Pinigų plovimo dalyku laikomas tik turtas, gautas iš pavojingiausios neteisėtos veikos, t. y. kriminalinio nusikaltimo. Turto, gauto iš neteisėtos veikos, užtraukiančios administracinę ar drausminę atsakomybę, negalima laikyti pinigų plovimo dalyku, nors ir generuojančiu pinigines lėšas. Minėtos veikos nėra tokios pavojingos, kaip nusikalstamos veikos, ir generuoja mažesnes lėšas.

14) Tyrimo duomenys rodo, kad Lietuvos FŽP turima materialinė techninė bazė yra nepakankama, nes Lietuvos FŽP neturi nė vienos rizikos analizės programos. Tuo tarpu Latvijos ir Estijos materialinė techninė bazė yra pakankamai tinkama.

REKOMENDACIJOS IR PASIŪLYMAI

1) Lietuvos baudžiamajame įstatyme, kriminalizuojančiame pinigų plovimą, siekiant konkretinti ir reglamentuoti įstatymus kuo aiškiau, vietoj „turto“ ir „pinigų“ sąvokų rekomenduojama vartoti tik „turto“ sąvoką.

2) Rekomenduojama pakeisti LR BK 216 str. taip, kad jis atitiktų tarptautinės teisės reikalavimus.

3) Rekomenduojama Lietuvai įtvirtinant pinigų plovimo sampratą, laikytis nuoseklios pozicijos tiek baudžiamuosiuose, tiek administraciniuose įstatymuose, kad pinigų plovimas būtų suprantamas vienareikšmiškai.

4) Rekomenduojama sutrumpinti Latvijos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymo 32 str. nustatytą įtartinų pinigines operacijas sustabdymo terminą (40 dienų plus iki 6 mėnesių), nes tokie ilgi terminai, kuriais sustabdomos pinigines operacijas ir sandoriai iki ikiteisminio tyrimo pradžios, gali pažeisti fizinių ir juridinių asmenų teises disponuoti turtu.

5) Rekomenduojama panaikinti Estijos Respublikos BK 395 str. ir 396 str. normas, nes praktikoje jos visiškai nenaudojamos ir iš dalies dubliuojasi su administracinėmis normomis.

6) Reikia panaikinti LR ATPK 186⁽⁵⁾ str. „Nepranešimas apie neteisėtu būdu įgyto turto ar pajamų legalizavimą“. Šis straipsnis yra perteklinis, nes jo dispozicijoje numatyta veika atitinka LR ATPK 172¹⁴ 2 d. dispozicijos normas.

7) Turi būti skiriamas didesnis dėmesys bankų ir greitųjų piniginių perlaidų sektoriams, įgyvendinant pinigų plovimo prevencijos priemones. Tyrimo metu nustatyta, kad šie sektoriai yra dažniausiai naudojami pinigų plovimo stadijose.

8) Siekiant praplėsti Lietuvos FŽP turimą materialinę techninę bazę, rekomenduojama įsigyti rizikos analizės programas. Minėta priemonė leistų efektyviau kovoti su pinigų plovimu.

9) Siekiant pagerinti Baltijos šalių FŽP bendradarbiavimą rekomenduojama atnaujinti trišalės tarybos (Lietuvos, Latvijos ir Estijos FŽP atstovų) kasmėnesinius susitikimus ir operatyviau keistis informacija, susijusia su pinigų plovimu.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

Tarptautiniai teisės aktai:

- 1) 2005 m. Europos Tarybos konvencija dėl nusikalstamu būdu įgytų pajamų plovimo, paieškos, arešto bei konfiskavimo ir dėl terorizmo finansavimo (Varšuvos konvencija)// <http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Treaties/html/198.htm>; prisijungimo laikas: 2011-05-27.
- 2) 2005 m. Jungtinių Tautų konvencija prieš korupciją//Valstybės žinios. 2006, Nr. 136-5145.
- 3) 2000 m. Jungtinių Tautų konvencija prieš tarptautinį organizuotą nusikalstamumą//Valstybės žinios. 2002, Nr. 51-1933 (Palermo konvencija).
- 4) 1990 m. Europos konvencija dėl pinigų išplovimo ir nusikalstamu būdu įgytų pajamų paieškos, arešto bei konfiskavimo//Valstybės žinios. 1995, Nr. 12-263 (Strasbūro konvencija).
- 5) 1988 m. Jungtinių Tautų konvencija dėl kovos su neteisėta narkotinių priemonių ir psichotropinių medžiagų apyvarta// Valstybės žinios. 1998, Nr. 38-1004 (Vienos konvencija).
- 6) Europos Parlamento ir Tarybos 1889/2005 reglamentas dėl grynųjų pinigų, įvežamų į Bendriją ar išvežamų iš jos, kontrolės// <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:309:0009:0012:LT:PDF>; prisijungimo laikas: 2011-09-02.
- 7) Europos Parlamento ir Tarybos 2009/110/EB direktyva dėl elektroninių pinigų įstaigų steigimosi, veiklos ir riziką ribojančios priežiūros, iš dalies keičianti Direktyvas 2005/60/EB ir 2006/48/EB ir panaikinanti Direktyvą 2000/46/EB// <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:267:0007:0017:LT:PDF>; prisijungimo laikas: 2011-11-13.
- 8) Europos Parlamento ir Tarybos 2005/60/EB direktyva dėl finansų sistemos apsaugos nuo jos panaudojimo pinigų plovimui ir teroristų finansavimui (Trečioji direktyva)// <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:309:0015:0036:LT:PDF>; prisijungimo laikas: 2011-09-02.
- 9) Europos Parlamento ir Tarybos 2001/97/EB direktyva iš dalies pakeičianti Tarybos 91/308/EEB direktyvą dėl finansų sistemos apsaugos nuo jos panaudojimo pinigų plovimui (Antroji direktyva)// <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:09:01:31991L0308:LT:PDF>; prisijungimo laikas: 2011-09-02.
- 10) Tarybos 91/308/EEB direktyva dėl finansų sistemos apsaugos nuo jos panaudojimo pinigų plovimui (Pirmoji direktyva)// <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:09:01:31991L0308:LT:PDF>; prisijungimo laikas: 2011-09-02.

Lietuvos įstatymai ir kiti teisės aktai:

- 1) Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas//Valstybės žinios. 1985, Nr. 1-1.
- 2) Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas//Valstybės žinios. 2000, Nr. 89-2741.
- 3) Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksas//Valstybės žinios. 2002, Nr. 37-1341.

- 4) Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymas//Valstybės žinios. 1997, Nr. 64-1502.
- 5) Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. rugsėjo 24 d. nutarimas Nr. 942 „Dėl Kriterijų, kuriais vadovaujantis klientas laikomas keliančiu mažą pinigų plovimo ir (ar) teroristų finansavimo grėsmę, ir kriterijų, kuriais vadovaujantis laikoma, kad yra didelė pinigų plovimo ir (ar) teroristų finansavimo grėsmė, sąrašo, Kliento ir naudos gavėjo tapatybės, kelių tarpusavyje susijusių piniginių operacijų nustatymo taisyklių patvirtinimo ir informacijos apie pastebėtus galimo pinigų plovimo ir (ar) teroristų finansavimo požymius, Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymo pažeidimus ir priemones, kurių buvo imtasi prieš pažeidėjus, pateikimo tvarkos nustatymo“//Valstybės žinios. 2008, Nr. 114-4348.
- 6) Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. liepos 9 d. nutarimas Nr. 680 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. birželio 1 d. nutarimo Nr. 527 „Dėl Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos disponuojamos informacijos apie kliento operacijas su pinigais teikimo Lietuvos Respublikos teisėsaugos ir kitoms valstybės institucijoms taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“//Valstybės žinios. 2008, Nr. 82-3259.
- 7) Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. liepos 9 d. nutarimas Nr. 677 „Dėl Kriterijų, kuriais vadovaujantis piniginė operacija ar sandoris laikomi įtartinais ar neįprastais, sąrašo ir įtartinų piniginių operacijų ir sandorių sustabdymo ir informacijos apie įtartinas ar neįprastas pinigines operacijas ar sandorius pateikimo Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybai prie Vidaus reikalų ministerijos tvarkos aprašo patvirtinimo“//Valstybės žinios. 2008, Nr. 82-3256.
- 8) Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. birželio 5 d. nutarimas Nr. 562 „Dėl Kliento atliktų piniginių operacijų bei įtartinų ir neįprastų piniginių operacijų ir sandorių registracijos žurnalų tvarkymo taisyklių patvirtinimo ir kliento veiklai būdingas dideles nuolatinės ir reguliarias pinigines operacijas apibūdinančio kriterijaus nustatymo“//Valstybės žinios. 2008, Nr. 70-2653.
- 9) Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos direktoriaus 2010 m. vasario 9 d. įsakymas Nr. I-040 „Dėl Asmenims, kurie verčiasi ūkine komercine veikla, susijusia su prekyba kilnojamosiomis kultūros vertybėmis ir (ar) antikvariniais daiktais, skirtų nurodymų, kuriais siekiama užkirsti kelią pinigų plovimui ir (ar) teroristų finansavimui, patvirtinimo“//Valstybės žinios. 2010, Nr. 18-854.
- 10) Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybos direktoriaus 2009 m. sausio 27 d. įsakymas Nr. V-10 „Dėl Buhalterinės apskaitos ar mokesčių konsultavimo paslaugas teikiančioms įmonėms skirtų nurodymų, kuriais siekiama užkirsti kelią pinigų plovimui ir (ar) teroristų finansavimui, patvirtinimo“//Valstybės žinios. 2009, Nr. 15-620.
- 11) Valstybinės lošimų priežiūros komisijos 2008 m. gruodžio 17 d. nutarimas Nr. N-349 „Dėl Azartinius lošimus organizuojančioms bendrovėms skirtų nurodymų, kuriais siekiama užkirsti kelią pinigų plovimui ir (ar) teroristų finansavimui, patvirtinimo“//Valstybės žinios. 2008, Nr. 150-6152.
- 12) Lietuvos banko valdybos 2008 m. gegužės 15 d. nutarimas Nr. 82 „Dėl Kredito įstaigoms skirtų nurodymų, kuriais siekiama užkirsti kelią pinigų plovimui ir (ar) teroristų finansavimui“//Valstybės žinios. 2008, Nr. 62-2374.

Specialioji literatūra:

- 1) Abramavičius A., Aidukas M., Aliukonienė R. ir kiti. Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras, 3 dalis.-Vilnius: VĮ Registrų centras, 2010.

- 2) Abramavičius A., Mickevičius D., Švedas G. Europos Sąjungos teisės aktų įgyvendinimas Lietuvos baudžiamojoje teisėje.-Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2005.
- 3) Bernatonis J., Csonka P., Docka P. ir kiti. Šiuolaikinis nusikalstamumas.-Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, 2002.
- 4) Gutauskas A. Nusikalstamu būdu įgytų pinigų ar turto legalizavimo baudžiamasis teisinis vertinimas. Jurisprudencija, 2007, Nr. 8(98).
- 5) Gutauskas A. Organizuotas nusikalstamumas Lietuvoje: faktinė padėtis ir teisėsaugos institucijų praktika. Jurisprudencija, 2003, Nr. 49(41).
- 6) Booth R., Farrell QC. S., Bastable G. ir kt. Money Laundering. Law and Regulation. A Practical Guide.- New York: Oxford University Press, 2011.
- 7) Gallant M. M. Money Laundering and the Proceeds of Crime: Economic Crime and Civil Remedies.-Northampton: Edward Elgar, 2005.
- 8) Handoll J. Capital, Payments, and Money Laundering in the EU.-Oxford: Oxford University Press, 2007.
- 9) Hopton D. A. Concise Guide for All Business.-Surrey: Gower Publishing Limited, 2009.
- 10) Madinger J. Money Laundering: a Guide for Criminal Investigators.-Boca Raton: CRC Press, Taylor & Francis Group, 2006.
- 11) Masciandro D., Takáts E., Unger B. Black Finance: the Economics of Money Laundering.- Northampton: Edward Elgar, 2007.
- 12) Stessens G. Money Laundering. A new law enforcement model.-New York: Cambridge University Press, 2008.
- 13) Unger B. The Scale and Impacts of Money Laundering.-Northampton: Edward Elgar, 2007.
- 14) Литвиненко А. Н. Легализация (отмывание) доходов, полученных преступным путем: учебное пособие в схемах.-Санкт-Петербург: СПБИНВЭСЭП, 2004.
- 15) Логинов Е. Л. Отмывание денег через Интернет-технологии: методы использования электронных финансовых технологий для легализации криминальных доходов и уклонения от уплаты налогов: учебное пособие.-Москва: ЮНИТИ-ДАНА, 2005.
- 16) Якимов О. Ю. Легализация (отмывание) доходов, приобретенных преступным путем: уголовно-правовые и уголовно-политические проблемы.-Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2005.

Kiti šaltiniai:

- 1) Estonia drug markets and drug-related offence// <http://www.emcdda.europa.eu/publications/country-overviews/ee#dro>; prisijungimo laikas: 2011-11-22.
- 2) Estonia Penal Code// http://www.google.lt/#hl=lt&sugexp=kjrnc&cp=16&gs_id=1q&xhr=t&q=estonia+penal+code&pf=p&scient=psy-ab&source=hp&pbx=1&oq=estonia+penal+co&aq=0w&aqi=q-w1&aql=f&gs_sm=&gs_upl=&bav=on.2,or_r_gc_r_pw.,cf.osb&fp=f91cd6ddc429fad4&biw=1272&bih=884; prisijungimo laikas: 2011-01-21.
- 3) Estonia Progress report, 2009// [http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/moneyval/Evaluations/progress%20reports/MONEYVAL\(2009\)37Progrep_EST_en.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/moneyval/Evaluations/progress%20reports/MONEYVAL(2009)37Progrep_EST_en.pdf). P.55-60; prisijungimo laikas: 2011-01-19. Estijos Respublikos Pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymas//http://www.eestipank.info/pub/en/dokumendid/dokumendid/oigusaktid/seadused/_120.html; prisijungimo laikas: 2011-01-21.
- 4) FATF The 40 Recommendations// http://www.fatf-gafi.org/document/28/0,3746,en_32250379_32236920_33658140_1_1_1_1,00.html;

- prisijungimo laikas: 2011-01-16. 9 Special Recommendations (SR) on Terrorist Financing (TF)//
 HYPERLINK "http://www.fatf-gafi.org/document/9/0,3746,en_32250379_32236920_34032073_1_1_1_1,00.html"
 http://www.fatf-gafi.org/document/9/0,3746,en_32250379_32236920_34032073_1_1_1_1,00.html ;
 prisijungimo laikas: 2011-01-16.
- 5) Latvia drug markets and drug-related offence//
<http://www.emcdda.europa.eu/publications/country-overviews/lv#dro>; prisijungimo laikas: 2011-11-22.
 - 6) Latvia Progress report, 2009//
[http://www.coe.int/tf/dghl/monitoring/moneyval/Evaluations/Progress%20reports%202y/MONEYVAL\(2009\)39-ProgRep2LAT_en.pdf](http://www.coe.int/tf/dghl/monitoring/moneyval/Evaluations/Progress%20reports%202y/MONEYVAL(2009)39-ProgRep2LAT_en.pdf). P.67-72; prisijungimo laikas: 2011-01-19.
 - 7) Latvian Administrative Violations Code//
http://www.vvc.gov.lv/export/sites/default/docs/LRTA/Likumi/Latvian_Administrative_Violations_Code.doc; prisijungimo laikas: 2011-10-23.
 - 8) Latvijas Republikas Prokuratūras struktūra//
http://www.lrp.gov.lv/doc_upl/Prok_shema_janv2011.pdf; prisijungimo laikas: 2011-11-06.
 - 9) Lietuvos Respublikos Baudžiamojo kodekso 216 str. projektas//
http://www.lrs.lt/pls/proj/dokpaieska.showdoc_l?p_id=58067&p_query=&p_tr2=&p_org=&p_fix=n&p_gov=n; prisijungimo laikas: 2011-10-17.
 - 10) Lithuania drug markets and drug-related offence//
<http://www.emcdda.europa.eu/publications/country-overviews/lt#dro>; prisijungimo laikas: 2011-11-22.
 - 11) Lithuania Progress report, 2010//
[http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/moneyval/Evaluations/Progress%20reports%202y/MONEYVAL\(2010\)2_ProgRep2_LIT_en.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/moneyval/Evaluations/Progress%20reports%202y/MONEYVAL(2010)2_ProgRep2_LIT_en.pdf). P.82-88; prisijungimo laikas: 2011-01-19.
 - 12) Money laundering in Europe Report of work carried out by Eurostat and DG Home Affairs, 2010 edition//
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-RA-10-003/EN/KS-RA-10-003-EN.PDF; prisijungimo laikas: 2011-11-06.
 - 13) MONEYVAL third round detailed assessment report on Lithuania. Anti-money laundering and combating the financing of terrorism, 2006//
http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/moneyval/Evaluations/round3/MONEYVAL%282006%2912Rep-LTU3_en.pdf; prisijungimo laikas: 2011-10-17.
 - 14) Offshore corporation//
<http://www.offshorecorporation.com/why-offshore.aspx>; prisijungimo laikas: 2011-09-08.
 - 15) Offshore zones//
http://www.raufr.org/offshore_zone.html; prisijungimo laikas: 2011-09-08.
 - 16) Overview of the activities of the Estonian Financial Intelligence Unit 2009//
<http://www.politsei.ee/dotAsset/54458.pdf>; prisijungimo laikas: 2011-10-08.
 - 17) Republic of Latvia Cabinet, Regulation No. 127, Adopted 20 March 2001, Regulations regarding List of Elements of Unusual Transactions and Procedures for Reporting//
http://www.vvc.gov.lv/export/sites/default/docs/LRTA/MK_Noteikumi/Cab_Reg_No_127_Regs_re_List_of_Elements_of_Unusual_Transactions_etc..doc; prisijungimo laikas: 2011-10-23.
 - 18) Republic of Latvia The Criminal Law//
<http://legislationline.org/documents/section/criminal-codes>; prisijungimo laikas: 2011-10-18.
 - 19) Structure of the Police and Border Guard Board//
<http://www.politsei.ee/dotAsset/170647.JPG>; prisijungimo laikas: 2011-11-06.
 - 20) The Act of the Republic of Estonia on Money Laundering and of Terrorist Financing Prevention//

http://www.eestipank.info/pub/en/dokumendid/dokumendid/oigusaktid/seadused/_120.html;
prisijungimo laikas: 2011-01-21.

- 21) The Law of the Republic of Latvia on the Prevention of Laundering the Proceeds from Criminal Activity (Money Laundering) and of Terrorist Financing//
http://www.fktk.lv/texts_files/AML_law_engl__January_2010.pdf; prisijungimo laikas:
2011-10-18.

SANTRAUKA

Nusikalstamu būdu įgytų pinigų ar turto legalizavimo prevencija Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje

Pinigų plovimas yra viena iš aktualiausių pasaulio finansinių–ekonominių problemų.

Baltijos šalyse teisės aktai, reglamentuojantys pinigų plovimo prevenciją ir kriminalizuojantys pinigų plovimą, buvo priimti tik XX amžiaus dešimto dešimtmečio viduryje. Tačiau net ir per gana trumpą laikotarpį Baltijos šalys priėmė nacionalinius teisės aktus, kurie atitinka tarptautinių teisės aktų privalomąsias nuostatas ir net sugriežtina tam tikras pinigų plovimo prevencijos priemones.

Šiame magistro darbe, atsižvelgiant į tarptautinius teisės aktus ir mokslinę literatūrą, išnagrinėta pinigų plovimo samprata, pirminių nusikaltimų reglamentavimas, pinigų plovimo prevencijos samprata, pinigų plovimo prevencijos priemonių rūšys ir kitos priemonės.

Nagrinėjant pinigų plovimą, svarbu šią veiklą suprasti kaip vientisą, iš įvairių sandorių, transakcijų bei kitų veiksmų susidedantį procesą, kurį paprastai sudaro įtraukimo, sluoksniavimo, integracijos stadijos su specifiniais pinigų plovimo būdais.

Darbe atskleidžiami Baltijos šalių nusikalstamu būdu įgyto turto legalizavimo prevencijos sistemų panašumai ir skirtumai, nagrinėjant Baltijos šalių pinigų plovimo prevencijos reglamentavimą, pinigų plovimo kriminalizavimą.

Darbe atliktas tyrimas, kurio metu buvo atlikta ekspertų – Baltijos šalių FŽP darbuotojų – apklausa. Išanalizavus respondentų atsakymus, buvo pateiktos išvados, rekomendacijos ir pasiūlymai.

Pagrindinės sąvokos: *pinigų plovimas, nusikalstamu būdu įgytų pinigų ar turto legalizavimas, prevencijos priemonės.*

SUMMARY

Money or Property Laundering Prevention in Lithuania, Latvia and Estonia

Money laundering is one of the relevant existing global financial - economic problems.

The legislation on money laundering prevention and criminalization of money laundering there were made only in the twentieth century in the middle nineties in the Baltic countries. However even within a relatively short period Baltic countries have adopted national legislation to comply with international law and the mandatory provisions even intensify certain anti-money laundering measures.

In this master's paper according international law and the scientific literature there are explored the concept of money laundering, predicate offenses regulation, the concept of money laundering prevention, money laundering prevention measures.

In relation to money laundering it is important to understand this activity as a single process consisting of various transactions and other actions, which usually consists of the placement, layering and integration stages of money laundering of their characteristic ways.

Master's paper reveals money laundering prevention systems similarities and differences in the regulation of prevention in the Baltic counties due system subjects and preventive measures.

There were conducted a survey of experts which included the Baltic countries the FIU staff. The analysis of the respondents' answers were delivered as a conclusions, recommendations and suggestions.

ANKETA

**NUSIKALSTAMU BŪDU ĮGYTŲ PINIGŲ AR TURTO LEGALIZAVIMO PREVENCIJA
LIETUVOJE, LATVIJOJE IR ESTIJOJE**

Maloniai prašome Jūsų atsakyti į pateiktus klausimus, išrinkti Jums tinkamą atsakymą ir pažymėti

I. Informacija apie anketą

Anketos paskirtis
gauta informacija bus panaudojama Mykolo Romerio universiteto studento Mariaus Staniulio magistro darbe – „Nusikalstamu būdu įgytų pinigų ar turto legalizavimo prevencija Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje“
Anonimiškumas
anketa yra anoniminė, todėl vardo ir pavardės rašyti nereikia
Pildymas
prašome atsakyti į pateiktus klausimus, išrinkti Jums <u>vieną</u> tinkamą atsakymą ir pažymėti (ženklą – ☒), klausimuose 8, 17 ir 19 galite pasirinkti kelis atsakymus, atsižvelgiant į Jūsų ir Jūsų šalies patirtį
Užpildytos anketos gražinimas arba kontaktai pasiteirauti
tiesiogiai Mariui Staniuliui arba elektroniniu paštu marius.staniulis@fntt.lt

II. Pinigų plovimo paplitimas

1. Pinigų plovimo paplitimas Jūsų šalyje:	Žemas	☐
	Vidutinis	☐
	Aukštas	☐
	Neturiu nuomonės	☐
	Kita/komentarai:	☐
2. Pinigų plovimo dinamika Jūsų šalyje:	Žemėjanti	☐
	Nepakitusi	☐
	Didėjanti	☐
	Neturiu nuomonės	☐
	Kita/komentarai:	☐
3. Kuriuo Jūsų šalyje esančiu sektoriumi dažniausiai pasinaudojama vykdant pirmąją pinigų plovimo stadiją – įtraukimo?	Bankų	☐
	Mokėjimo įstaigų	☐
	Elektroninių pinigų	☐
	Greitųjų piniginių perlaidų	☐
	Notarų	☐
	Advokatų	☐
	Lošimus organizuojančių kompanijų	☐
	Smulkaus verslo	☐
	Stambaus verslo	☐
	Neturiu nuomonės	☐
Kita/komentarai:	☐	
4. Kuriuo Jūsų šalyje esančiu sektoriumi dažniausiai pasinaudojama	Bankų	☐
	Mokėjimo įstaigų	☐
	Elektroninių pinigų	☐
	Greitųjų piniginių perlaidų	☐
	Notarų	☐

vykdant antrąją pinigų plovimo stadiją – sluoksniavimo?	Advokatų	☐
	Lošimus organizuojančių kompanijų	☐
	Smulkaus verslo	☐
	Stambaus verslo	☐
	Neturiu nuomonės	☐
	Kita/komentarai:	☐

5. Kuriuo Jūsų šalyje esančiu sektoriumi dažniausiai pasinaudojama vykdant trečiąją pinigų plovimo stadiją – integracijos?	Bankų	☐
	Mokėjimo įstaigų	☐
	Elektroninių pinigų	☐
	Greitųjų piniginių perlaidų	☐
	Notarų	☐
	Advokatų	☐
	Lošimus organizuojančių kompanijų	☐
	Smulkaus verslo	☐
	Stambaus verslo	☐
	Neturiu nuomonės	☐
Kita/komentarai:	☐	

6. Pinigų plovimo baudžiamosiose bylose dažniausi figūruojantys pirminiai nusikaltimai:	Susiję su narkotinėmis ir psichotropinėmis medžiagomis	☐
	Pelnymosi iš kito asmens prostitucijos	☐
	Sukčiavimo	☐
	Korupcijos	☐
	Pinigų padirbinėjimo	☐
	Susiję su ginklų, šaudmenų ir sprogmenų prekyba	☐
	Prekyba žmonėmis	☐
	Neturiu nuomonės	☐
	Kita/komentarai:	☐

7. Kokios formos juridiniai asmenys dažniausiai naudojami vykdant pinigų plovimą?	„Ofšorinės“ kompanijos	☐
	Patikos kompanijos	☐
	Sekretorinės kompanijos	☐
	Ribotos atsakomybės kompanijos	☐
	Neribotos atsakomybės kompanijos	☐
	Ne pelno siekiančios organizacijos	☐
	Neturiu nuomonės	☐
	Kita/komentarai:	☐

III Pinigų plovimo įstatyminis reglamentavimas

8. Ar pinigų plovimo dalyku galima būtų laikyti turta, gautą iš neteisėtos veikos, kuri užtraukia (galima pažymėti kelis variantus):	Administracinę atsakomybę	☐
	Civilinę atsakomybę	☐
	Drausminę atsakomybę	☐
	Neturiu nuomonės	☐
	Kita/komentarai:	☐

9. Ar Jūsų šalies baudžiamajame kodekse	Taip	☐
	Ne	☐
	Neturiu nuomonės	☐

reglamentuotos pavojingos pinigų plovimo veikos atitinka Vienos ir Palermo konvencijų privalomasias normas?	Kita/komentarai:	☐
---	------------------	--------------------------

10. Kokias pavojingas pinigų plovimo veikas papildomai reikėtų kriminalizuoti Jūsų šalyje?	Jokias	☐
	Įvardinkite:	☐
	Neturiu nuomonės	☐
	Kita/komentarai:	☐

IV. Kova su pinigų plovimu

11. Pinigų plovimo prevencinių priemonių efektyvumas Jūsų šalyje	Tinkamas	☐
	Vidutiniškas	☐
	Nepakankamas	☐
	Neturiu nuomonės	☐
	Kita/komentarai:	☐

12. Ar Jūsų šalies FŽP materialinė techninė bazė yra pakankamai gera, siekiant efektyviai kovoti su pinigų plovimu?	Taip	☐
	Ne	☐
	Neturiu nuomonės	☐
	Kita/komentarai:	☐

13. Jei atsakėte „Ne“. Prašome pažymėti ar nurodyti kokių materialinių techninių priemonių šaliai trūksta, kad kova su pinigų plovimu būtų efektyvesnė?	Techninės įrangos	☐
	Rizikos analizės programų	☐
	Apmokymų	☐
	Neturiu nuomonės	☐
	Kita/komentarai:	☐

14. Kuri tarptautinė organizacija efektyviausiai padeda kovoti su pinigų plovimu Jūsų šalyje?	„FATF“	☐
	„MONEYVAL“	☐
	Pasaulio bankas	☐
	Egmontų grupė	☐
	Europol	☐
	Interpol	☐
	Visos išvardintos	☐
	Neturiu nuomonės	☐
	Kita/komentarai:	☐

15. Kokios organizacijos Jums vykdyti mokymai	„FATF“	☐
	„MONEYVAL“	☐
	Pasaulio bankas	☐

efektyviausiai buvo pritaikyti praktikoje kovojant su pinigų plovimu?	Egmonto grupė	☐
	Europolas	☐
	Interpolas	☐
	„Cepol“	☐
	Vietinės šalies organizacijos	☐
	Visos išvardintos	☐
	Nebuvo vykdyti mokymai	☐
	Neturiu nuomonės	☐
	Kita/komentarai:	☐

16. Ar tirdami gautus pranešimus apie įtartinas pinigines operacijas susijusias su pinigų plovimu pakankamai gaunate tyrimui reikalingos papildomos informacijos iš pinigų plovimo subjektų (finansų įstaigų, notarų ir kt.)?	Taip	☐
	Ne	☐
	Neturiu nuomonės	☐
	Kita/komentarai:	☐

17. Jei atsakėte „Ne“. Prašome pažymėti ar nurodyti iš kokių subjektų sudėtinga gauti tyrimui reikalingos informacijos (galima pažymėti kelis variantus):	Auditorių	☐
	Gyvybės draudimo įmonių	☐
	Antstolių	☐
	Notarų	☐
	Azartinius lošimus organizuojančių bendrovių	☐
	Bankų	☐
	Mokėjimo įstaigų	☐
	Kreditų unijų	☐
	Neturiu nuomonės	☐
	Kita/komentarai	☐

18. Kokias papildomas priemones reikia įgyvendinti, kad būtų pagerinta pinigų plovimo prevencija Jūsų šalyje?	Įvardinkite:	☐
	Neturiu nuomonės	☐
	Kita/komentarai:	☐

19. Kokių užsienio šalių juridiniai ir fiziniai asmenys daugiausiai figūruoja pranešimuose apie įtartinas ar neįprastas pinigines operacijas, susijusias su pinigų plovimu (galima pažymėti kelis variantus)?	JAV	☐
	Latvijos	☐
	Estijos	☐
	Rusijos	☐
	Kipro	☐
	Jungtinės Karalystės	☐
	Lenkijos	☐
	Neturiu nuomonės	☐
	Kita/komentarai:	☐

20. Ar Jūsų šalies FŽP svarbus bendradarbiavimas su Latvijos ir Estijos FŽP, kovos su pinigų plovimu kontekste?	Taip	☐
	Ne	☐
	Neturiu nuomonės	☐
	Kita/komentarai:	☐

21. Ar, Jūsų nuomone, yra pakankamas bendradarbiavimas tarp Lietuvos, Latvijos ir Estijos FŽP, kovos su pinigų plovimu kontekste?	Taip	☐
	Ne	☐
	Neturiu nuomonės	☐
	Kita/komentarai:	☐

22. Kokias papildomas priemones reikia įgyvendinti, kad bendradarbiavimas tarp Lietuvos, Latvijos, Estijos FŽP būtų efektyvesnis, kovos su pinigų plovimu kontekste?	Įvardinkite:	☐
	Neturiu nuomonės	☐
	Kita/komentarai:	☐

23. Kokio bendro ir (ar) specialaus išsilavinimo asmuo gali pretenduoti į Jūsų šalies FŽP?	Įvardinkite:	☐
	Neturiu nuomonės	☐
	Kita/komentarai:	☐

24. Kiek asmenų dirba Jūsų šalies FŽP?	Iki 5 darbuotojų	☐
	Nuo 5 iki 10 darbuotojų	☐
	Nuo 10 iki 15 darbuotojų	☐
	15 darbuotojų ir daugiau	☐
	Neturiu nuomonės	☐
	Kita/komentarai:	☐

25. Kiek Jūsų šalies FŽP asmenų tiesiogiai tiria įtartinų piniginių operacijų pranešimus susijusius su pinigų plovimu?	Iki 5 darbuotojų	☐
	Nuo 5 iki 10 darbuotojų	☐
	Nuo 10 iki 15 darbuotojų	☐
	15 darbuotojų ir daugiau	☐
	Neturiu nuomonės:	☐

V. Informacija apie respondentą

Šalis				
Amžius	Iki 30 metų	Nuo 30 iki 50 metų	50 metų ir daugiau	
	☐	☐	☐	
Patirtis kovos su	Iki 5 metų	5-10 metų	10-15 metų	15 metų

pinigų plovimu sirtyje	☐	☐	☐	☐
Išsilavinimas	Vidurinis	Aukštesnysis	Aukštasis	Kita (įvardinkite)
	☐	☐	☐	☐

Komentarai				

Dėkojame už atsakymus

Questionnaire

Money or Property Laundering Prevention in Lithuania, Latvia, Estonia

Dear colleagues,
Be kind to reply to this Questionnaire

I. About the Questionnaire

Designation	
The information provided in the Questionnaire will be used only for scientific purposes in Mykolas Romeris University (Lithuania) student Marius Staniulis master paper – Money or Property Laundering Prevention in Lithuania, Latvia, Estonia	
Anonymity	
Questionnaire is anonymous, no name required	
Filling	
Please, answer according to your and your countries experience. Choose one answer and mark with sign – ☒ . There might be multiple suitable answers on special mark questions No. 8, 17 and 19	
Submission details, options and contact details	
By e-mail: marius.staniulis@fntt.lt	

II. The expansion of Money Laundering

1. What is the degree of Money Laundering in your country?	Low	☐
	Average	☐
	High	☐
	No opinion	☐
	Other/comments:	☐
2. Dynamics of money laundering in your country:	Diminish	☐
	Remain unchanged	☐
	Augment	☐
	No opinion	☐
	Other/comments:	☐
3. In which sector in your country mostly have been used first Money Laundering stage – <u>placement</u> ?	Banks	☐
	Payment Institutions	☐
	Electronic money issuers	☐
	Consumer-to-Consumer Money-Transfer Services	☐
	Notaries	☐
	Advocates	☐
	Companies organizing gaming	☐
	Retail business	☐
	Large-scale business	☐
	No opinion	☐
Other/comments:	☐	
4. In which sector in your country mostly have been used second Money Laundering	Banks	☐
	Payment Institutions	☐
	Electronic money issuers	☐
	Consumer-to-Consumer Money-Transfer Services	☐
	Notaries	☐

stage – layering?	Advocates	☐
	Companies organizing gaming	☐
	Retail business	☐
	Large-scale business	☐
	No opinion	☐
	Other/comments:	☐

5. In which sector of your country mostly have been used third Money Laundering stage – integration?	Banks	☐
	Payment Institutions	☐
	Electronic money issuers	☐
	Consumer-to-Consumer Money-Transfer Services	☐
	Notaries	☐
	Advocates	☐
	Companies organizing gaming	☐
	Retail business	☐
	Large-scale business	☐
	No opinion	☐
Other/comments:	☐	

6. Which predicate offence mostly has been used in Money Laundering cases?	Distribution of Narcotic or Psychotropic Substances	☐
	Gaining Profit from Another Person's Prostitution	☐
	Fraud	☐
	Corruption	☐
	Production of Counterfeit Currency	☐
	Distribution of Firearms, Ammunition, Explosives or Explosive Materials	☐
	Trafficking in Human Beings	☐
	No opinion	☐
	Other/comments:	☐

7. What kind of legal entities are usually used for Money Laundering?	Offshore companies	☐
	Trust companies	☐
	Company service providers	☐
	Limited companies	☐
	Unlimited companies	☐
	Non-profit organizations	☐
	No opinion	☐
	Other/comments:	☐

III Money Laundering legislation

8. Is the subject of money laundering can be considered as property derived from illegal activities, which incur (you can select more than one option):	Administrative responsibility	☐
	Civil responsibility	☐
	Disciplinary responsibility	☐
	No opinion	☐
	Other/comments:	☐

9. Does your country's Penal Code regulate illegal	Yes	☐
	No	☐
	No opinion	☐

actions of money laundering activities in accordance with the Vienna and Palermo Conventions mandatory standards?	Other/comments:	☐
---	-----------------	--------------------------

10. What illegal actions according to you in your country should be additionally criminalized?	Neither	☐
	Please indicate:	☐
	No opinion	☐
	Other/comments:	☐

IV. The fight against money laundering

11. Money laundering prevention measures efficiency in your country:	Good	☐
	Average	☐
	Poor	☐
	No opinion	☐
	Other/comments:	☐

12. Is your country's FIU, the material - technical base good enough to effectively fight money laundering?	Yes	☐
	No	☐
	No opinion	☐
	Other/comments:	☐

13. If you answered "No." Please select or specify what material - technical means you lack to fight money laundering more effective?	Special equipments	☐
	Risk analysis software	☐
	Trainings	☐
	No opinion	☐
	Other/comments:	☐

14. Which International organization mostly helps to fight efficiently against money laundering in your country?	FATF	☐
	MONEYVAL	☐
	World Bank	☐
	Egmont Group of Financial Intelligence Units	☐
	Europol	☐
	Interpol	☐
	All of the above	☐
	No opinion	☐
	Other/comments:	☐

15. Which organization's provided trainings were mostly efficiently applied in your daily practice fighting money laundering?	FATF	☐
	MONEYVAL	☐
	World Bank	☐
	Egmont Group of Financial Intelligence Units	☐
	Europol	☐
	Interpol	☐
	Cepol	☐
	Domestic institutions	☐
	All of the above	☐

	Did not participate	☐
	No opinion	☐
	Other/comments:	☐

16. Do you get enough additional information from the money laundering entities (financial institutions, notaries, etc.) to investigate reports of suspicious financial transactions related to money laundering investigation?	Yes	☐
	No	☐
	No opinion	☐
	Other/comments:	☐

17. If you answered "No." Please select or specify whether any of the entities are problematic to obtain necessary information (you can select more than one option):	Auditors	☐
	Life insurance companies	☐
	Bailiffs	☐
	Notaries	☐
	Companies organizing gaming	☐
	Banks	☐
	Payment Institutions	☐
	Credit Unions	☐
	No opinion	☐
Other/comments:	☐	

18. What additional measures should be implemented to improve money laundering prevention in your country?	Please indicate:	☐
	No opinion	☐
	Other/comments:	☐

19. What foreign countries mainly appear in the reports of suspicious or unusual monetary operations related to money laundering (you can select more than one option)?	USA	☐
	Lithuania	☐
	Estonia	☐
	Russian Federation	☐
	Cyprus	☐
	United Kingdom	☐
	Poland	☐
	No opinion	☐
	Other/comments:	☐

20. Is it important your country's FIU cooperation with Estonia FIU and Lithuania FIU against the fight of money laundering?	Yes	☐
	No	☐
	No opinion	☐
	Other/comments:	☐

21. Is there sufficient	Yes	☐
-------------------------	-----	--------------------------

your country's FIU cooperation with Estonia FIU and Lithuania FIU against the fight of money laundering?	No	☐
	No opinion	☐
	Other/comments:	☐

22. What additional measures should be implemented to improve cooperation between Lithuania, Latvia and Estonia FIU against the fight of money laundering?	Please indicate:	☐
	No opinion	☐
	Other/comments:	☐

23. With what kind of a general and (or) special education person could be employed in your country's FIU?	Please indicate:	☐
	No opinion	☐
	Other/comments:	☐

24. How many people work in your country's FIU?	Up to 5 employees	☐
	From 5 to 10 employees	☐
	From 10 to 15 employees	☐
	15 employees and more	☐
	No opinion	☐
	Other/comments:	☐

25. How many people in your country FIU directly investigate suspicious financial transactions reports related to money laundering?	Up to 5 employees	☐
	From 5 to 10 employees	☐
	From 10 to 15 employees	☐
	15 employees and more	☐
	No opinion	☐

V. About Respondent

Country of representation				
Age	Up to 30 years	30-50 years	50 years and more	
	☐	☐	☐	
Experience in the fight against Money Laundering	0-5 years	5-10 years	10-15 years	15 years and more
	☐	☐	☐	☐
Education	Secondary	Post-Secondary	Higher	Other (please indicate)
	☐	☐	☐	☐

Comments

Thank you sincerely for your cooperation